

การแปลงผ่านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Trans-ethnicity) ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม¹

พิเชฐ สายพันธ์

บทความชิ้นนี้มุ่งให้ความสนใจต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทในประเทศเวียดนามเป็นหลัก ทั้งนี้การนำเสนอในกรอบความคิดเรื่องการแปลงผ่านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามนั้นทำให้เห็นข้อมูลในเบื้องต้นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามปัจจุบันนี้มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์และที่มาทางประวัติศาสตร์ของแต่ละกลุ่ม การติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทด้วยกันและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้เกิดการหยิบยืมอัตลักษณ์ระหว่างกลุ่มเข้ามาปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มตนทั้งในลักษณะชั่วคราวและลักษณะถาวร ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ภายใต้อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง อัตลักษณ์ที่เคยถูกใช้แสดงในเงื่อนไขหนึ่งๆ จึงสามารถเปลี่ยนไปสู่อัตลักษณ์อื่น แสดงให้เห็นถึงความไม่คงที่ของอัตลักษณ์ ตามแนวคิดเรื่องการแปลงผ่านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในที่สุด

การแปลงผ่านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในที่นี้จึงเป็นคำอธิบายเชิงกระบวนการผ่านเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมประการต่างๆ ที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งๆ ค่อยๆ แปลงอัตลักษณ์เดิมของกลุ่มทีละด้านๆ จนในที่สุดได้แสดงอัตลักษณ์ใหม่ซึ่งได้มาจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่แวดล้อม

ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามเป็นบริเวณพหุวัฒนธรรมซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มตระกูลภาษาอาศัยอยู่ การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ไทจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในเวียดนามนั้นโดยเบื้องต้นจำแนกจากพื้นฐานของระบบภาษาศาสตร์ซึ่งจัดให้อยู่ในกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท-กะได² กระนั้นก็ตามภาษาก็ไม่ใช่ข้อตัดสินโดยสมบูรณ์ในการบ่งชี้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากบริเวณพหุวัฒนธรรม

¹ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามครอบคลุมพื้นที่จังหวัดต่างๆ ดังนี้ Lao Cai, Lai Chau, Yen Bai, Son La, Hoa Binh, Thanh Hoa, Nge An

² กลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลไท-กะไดกระจายตัวอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม นักวิชาการเวียดนามจำแนกกลุ่มภาษาย่อยของกลุ่มชนที่พูดในตระกูลภาษาไท-กะไดเป็น ๓ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มกะได ได้แก่ La chi, La ha, Co lao, Pu peo ๒) กลุ่มไท ได้แก่ Thai, Lao, Lu ๓) กลุ่มไต ได้แก่ Tay, Nung, Bo Y นอกจากนี้ยังมีกลุ่มย่อยอื่นๆ อีกคือ Giay และ Cao Lan (*Ngien Cuu Ngon Ngu Cac Dan Toc Thieu So O Viet Nam Tu Nhung Nam 90, Trung tam khoa hoc xa hoi va nhan van quoc gia, Thong tin khoa hoc xa hoi-chuyen de, Ha Noi, 2002, pp.14-15* : วิจัยภาษาศาสตร์กลุ่มชนชาติส่วนน้อยในประเทศไทยเวียดนามในช่วงทศวรรษที่ ๙๐, ศูนย์สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แห่งชาติ, ฮานอย, ๒๐๐๒)

ธรรมจะพบกลุ่มคนที่สามารถพูดได้ ๒ ภาษา หรือมากกว่า ๒ ภาษา กระทั่งบางกลุ่มไม่สามารถใช้ภาษาแม่ของตนในชีวิตประจำวันแต่ยังคงมีความสำนึกในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของตน³ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงการแยกแยะความเป็นกลุ่มของตนจากกลุ่มอื่น ด้วยมิติของลักษณะทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสำนึกในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตน อย่างไรก็ตาม ข้อพิจารณาการจำแนกทางภาษาศาสตร์ยังสามารถใช้จำแนกอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท⁴ ในเบื้องต้นก่อนที่จะพิจารณาในมิติด้านอื่นๆ ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้จากการศึกษาภาคสนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่ามีประชากรที่พูดในกลุ่มภาษาย่อยของตระกูลภาษาไท-กะไดทั้ง ๓ กลุ่ม(ตามที่กล่าวในเชิงอรรถที่ ๒)ตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือกลุ่มไท⁵ ซึ่งมีจำนวนประชากรถึง ๑,๓๒๘,๗๒๕ คน⁶ ในบรรดาคนเหล่านี้ได้จำแนกตนเองออกเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ หลายกลุ่มกระจายกันอยู่ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างก็แยกแยะตนเองออกจากกลุ่มไทอื่นๆ ด้วยการ

³ ดูตัวอย่างกลุ่มเหล่านี้ในเวียดนามได้ใน Dang Nghiem Van, *Ethnological and Religious Problem in Vietnam*, Social Science Publishing House, Hanoi, 1988, pp. 14-23.

⁴ ดูข้อพิจารณาการจำแนกอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนามได้ใน Dang Nghiem Van, Ibid, p.25

⁵ นักวิชาการเวียดนามเรียกกลุ่มนี้ว่า Thai (ออกเสียงว่า "ถาย") ในบทความนี้ผู้เขียนจะใช้คำว่า ไท (และพิมพ์ตัวเอน) เมื่อหมายถึงคนกลุ่มนี้ตามคำจำกัดความของนักวิชาการเวียดนาม ชาวไทยในประเทศไทยมักจะรู้จักคนไท กลุ่มนี้ดีเมื่อเขยถึงไทดำและไทขาวในสิบสองจุไทยซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนามปัจจุบัน แต่คน ไท ในบริเวณนี้ยังมีกลุ่มย่อยอยู่อีกเป็นจำนวนมากโดยมีชื่อเรียกกลุ่มที่แตกต่างกันไป เช่น ไทเชียง ไทเมือง ไททางตง ไทแดง ไทเมือย ผู้ไท ไทหมกใจว ไทคัง ไทแดง เป็นต้น(ดูใน Dang Nghiem Van and coll., *Ethnic Minorities in Vietnam*, The GIOI Publishers, Hanoi 2002, p.126., *Vietnam-Image of the Community of 54 Ethnic Groups*, The Ethnic Cultures Publishing House, Hanoi 2000, p. 180., *Vietnam Museum of Ethnology*, Hanoi, 1998, pp.22-43. and Dang Nghiem Van, "An Outline of the Thai in Viet Nam" In *Vietnamese Studies* no.32, 1972, pp.143-196.)

⁶ หากรวมจำนวนประชากรของกลุ่มที่พูดในตระกูลภาษาไท-กะไดกลุ่มย่อยอื่นๆ ตามที่อ้างถึงในเชิงอรรถที่ ๒ ซึ่งตั้งถิ่นฐานเป็นส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ลาจี(๑๐,๗๖๕ คน) ลาฮา(๕,๖๘๖ คน) เกอลาว(๑,๘๖๕ คน) ปูแปว(๗๐๕ คน) ลาว(๑๑,๖๑๑ คน) ลือ(๔,๙๖๔ คน) ไย(๔๙,๐๙๘ คน) เกาลาน (๑๔๗,๓๑๕ คน) กับกลุ่มไท (๑,๓๒๘,๗๒๕ คน) รวมเป็น ๑,๕๖๐,๗๓๔ คน ทั้งนี้กลุ่ม Tay และ Nung ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของเวียดนามก็มีประชากรจำนวนมากถึง ๒,๓๓๓,๙๒๖ คน(ข้อมูลการสำมะโนประชากรถึงวันที่ ๑ เมษายน ค.ศ. ๑๙๙๙ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ, จาก *Xoa doi giam gheo o vung dan toc thieu so nuoc ta hien nay - thuc trang va giai phap*, Nha xuat ban chinh tri quoc gia, Hanoi, 2002, pp.190-192 : *ขจัดความอดอยากลดความยากจนในเขตชนชาติส่วนน้อยของประเทศในปัจจุบัน - สถานการณ์และทางออก, สำนักพิมพ์การเมืองแห่งชาติ ฮานอย, 2002 .*

แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มตนให้แตกต่างทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมจับต้องมองเห็นได้ เช่น การแต่งกาย⁷ เรือนที่อยู่อาศัย⁸ หรือส่วนที่เป็นนามธรรม เช่น ความต่างในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อ⁹ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของแต่ละกลุ่ม¹⁰ เป็นต้น

⁷ เครื่องแต่งกายถูกใช้เป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญต่อการสร้างคำอธิบายของชาวบ้านในการแยกแยะความแตกต่างระหว่างกลุ่ม และถูกใช้เพื่อการนำเสนอให้กลุ่มคนภายนอกรับรู้ว่าเป็นคนกลุ่มใด โดยเฉพาะเครื่องแต่งกายของผู้หญิงส่วนที่สำคัญที่สุดเห็นจะได้แก่การนุ่งซิ่นของคนไทกลุ่มต่างๆ ซึ่งถูกแยกแยะด้วยประเภทของซิ่น เช่น ซิ่นห้วยวนซึ่งมีส่วนของหัวซิ่นพันถึงรอบอกในกลุ่มคนไทแถบจังหวัดแพร่ ห้วย ซึ่งยาวซึ่งมีชายซิ่นกรอมเท้าในกลุ่มคนไทขาวและไทดำ ซิ่นเขิน(ลั่น)ซึ่งมีชายซิ่นในระดับหน้าแข้งของกลุ่มไทแดง เป็นต้น หรือลวดลายที่แตกต่างกันในส่วนของตีนซิ่น เช่น เทคนิคการเขวตีนซิ่นให้เป็นลายก้างปลาของกลุ่มไทแดง เทคนิคการเขวและปักตีนซิ่นให้เป็นลวดลายเรขาคณิตและตัวสัตว์ต่างๆ ของกลุ่มไทเมืองในจังหวัดพะเยาอัน องค์ประกอบของลวดลายแบบเรขาคณิตบนตัวซิ่นของกลุ่มลื้อในจังหวัดลาวกาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเครื่องแต่งกายประเภทอื่นเช่น ผ้าสำหรับปกศีรษะ หรือที่เรียกว่า “ผ้าเปี้ยว” “ผ้าซิ่นหัว” “ผ้าเคียนหัว” ซึ่งมีลักษณะที่ถูกบ่งชี้ว่าแตกต่างกันไปในกลุ่มไทดำ ไทเมือง ไทแดง ไทขาว เป็นต้น

⁸ ความแตกต่างของตัวเรือนในแต่ละกลุ่มนอกจากลักษณะของโครงสร้างเรือนจากภายนอก เช่น เรือนที่มีโครงหลังคาคล้ายหลังเต่า มักจะเป็นเรือนที่พบเฉพาะในกลุ่มของไทดำ เรือนของกลุ่มไทเมืองแถบจังหวัดพะเยาอันที่มีโครงสร้างเรือนมั่นคงแข็งแรง เรือนของกลุ่มไทขาวเมืองลื้อที่มีผังเรือนส่วนที่เป็นระเบียบและโครงสร้างของเรือนครัวแยกส่วนจากส่วนที่เป็นเรือนหลักอย่างเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างของการวางผังเรือนภายในด้วย เช่น ตำแหน่งผังของห้องที่ตั้งหิ้งบูชาผีบรรพบุรุษ ตำแหน่งผังของครัวไฟของเรือน รวมทั้งการแบ่งสัดส่วนพื้นที่การใช้งานอื่นๆในเรือน ซึ่งมีความแตกต่างกันไประหว่างเรือนของกลุ่มคนไทกลุ่มต่างๆ

⁹ ตัวอย่างเช่น ไทเมืองและไทแดงในจังหวัดพะเยา ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันและมีการแต่งงานข้ามกลุ่มกันได้ แต่เมื่อประกอบพิธีศพจะยึดถือเครือญาติทางฝ่ายชายเป็นหลักเพื่อระบุกลุ่มที่ผู้ตายสังกัดอยู่ และมีการปฏิบัติในรายละเอียดของพิธีศพแตกต่างกันเพื่อยืนยันว่าเป็นคนละกลุ่ม ชาวบ้านจะย้ำเสมอว่า “งานคนตาย ไทแดงกับไทเมืองเฮ็ดบ่คือกัน” เช่น เมื่อนาคศพคนตายไปฝังแล้วทั้งไทแดงและไทเมืองจะสร้างเรือนจำลองขนาดเล็กคร่อมอยู่บนหลุมศพ ซึ่งมีลักษณะของเรือนคร่อมหลุมศพต่างกัน โดยที่เรือนของไทเมืองจะทำหลังคาลาดลงมาจรดพื้นดิน แต่เรือนของไทแดงจะยกส่วนของหลังคาสูงเหนือพื้นดินมากกว่า เป็นต้น(สัมภาษณ์ลุง วาญ วัน งาม, ๖๓ ปี, ชาวไทเมืองหมู่บ้านโกแม ตำบลมุนเงิน อำเภอกองกวง จังหวัดพะเยา, ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒, สังเกตการณ์ในพิธีศพของชาวไทแดงหมู่บ้านไทยว่า ตำบลมุนเงิน อำเภอกองกวง จังหวัดพะเยา, ๓๑ มีนาคม – ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ และดูใน พิเชฐ สายพันธ์, “ความหมายและความรู้สึกในงานศพของไทแดง เวียดนาม” ใน วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๓(กันยายน – ธันวาคม ๒๕๔๓), หน้า ๕๔-๖๘.)

¹⁰ ตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของกลุ่มไทเมืองและไทแดงในจังหวัดพะเยา ซึ่งมีประวัติที่นำไปสู่คำเรียกชื่อของกลุ่มตนให้ต่างไปจากกลุ่มอื่นตามที่มาที่แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มไทเมืองมีประวัติศาสตร์บอกเล่าในกลุ่มของตนว่า ตนเป็นกลุ่มที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานก่อนคนกลุ่มอื่นในบริเวณนี้ โดยเริ่มจากคนจำนวนเล็กๆ (ทำให้มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “ไทญ้อ” หมายถึง มีจำนวนน้อย) ต่อมาได้กระจายตัวมากขึ้นและกลายเป็นผู้ปกครองในบริเวณนี้ จึงทำให้มีชื่อ

ดูเหมือนว่าลักษณะอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคนเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างชัดเจน แต่ประเด็นสำคัญที่พบในระหว่างการศึกษาภาคสนามคือ อัตลักษณ์ที่ถูกแสดงให้เราเห็นนั้น เป็นอัตลักษณ์ที่ไม่คงที่ มีการเลื่อนไหลไปมา ทั้งที่ผ่านการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มตนมาแล้ว และกำลังอยู่ในระหว่างการแปลงผ่านอัตลักษณ์ จนแม้กระทั่ง ได้พบว่าชาวบ้านในพื้นที่ยังสับสนที่จะแสดงอัตลักษณ์ผ่านการนิยามตัวตนชุดหนึ่งชุดใดออกมาทั้งๆ ที่เป็นคนกลุ่มเดียวกัน

คำถามก็คือว่า อะไรเป็นเงื่อนไขที่ทำให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการปรับรูป หรือแปลงโฉมใหม่ เพื่อนำเสนอหรือแสดงให้กับกลุ่มคนภายนอกได้รับรู้

สถานการณ์ภาคสนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการนิยามตัวตนของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งความเลื่อนไหลในการแสดงอัตลักษณ์ของตนออกมา ซึ่งเกิดขึ้นตามเงื่อนไขต่างๆ และดำเนินไปตามช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ในแต่ละสังคม รวมทั้งบริบททางความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจจากกลุ่มที่อยู่ใกล้เคียงและกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทจากภายนอก ความซับซ้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะลักษณะการปฏิสัมพันธ์ในท้องถิ่นที่เกิดจากความเป็นพหุสังคมต่างๆ ทำให้เกิดการแสดงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มเพื่อแยกแยะตัวเองออกจากกลุ่มอื่น และแต่ละกลุ่มก็ได้เรียนรู้ที่จะเลือกใช้สถานการณ์ต่างๆ ในการแสดงอัตลักษณ์ของตน รวมทั้งการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์เดิมของตนเพื่อการต่อรองเชิงสถานภาพ ทำให้ในที่สุด กลุ่มคนที่เราเห็นในปัจจุบันนี้อาจจะไม่ได้แสดงตนหรือนิยามความเป็นกลุ่มของตนอย่างที่พวกเขาเคยเป็นเช่นในอดีตที่ผ่านมา

อัตลักษณ์ที่เลื่อนไหลในกลุ่มไทแดง-ไทเมือง

ฤดูร้อน พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้เขียนทำงานเก็บข้อมูลภาคสนามในเขตจังหวัดเหงะอาน ซึ่งมีประชากรที่เรียกตนเองว่า ไทเมือง ไทแดง และไทเมือย ตั้งถิ่นฐานอยู่ การศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจต่อกลุ่มไท

เรียกของกลุ่มที่มีความหมายเกี่ยวกับหน่วยทางการปกครองว่า "ไทเมือง" หรือ "ไทเชียง" หรือ "ไทหางตง" ส่วนกลุ่มไทแดงนั้นเชื่อว่าตนอพยพโยกย้ายมาจากบริเวณที่อยู่ในเขตจังหวัดเหงะอานปัจจุบัน จึงนำชื่อพื้นที่เดิมก่อนโยกย้ายมาใช้เรียกชื่อกลุ่มของตนว่า "ไทแดง" (การศึกษาภาคสนามหมู่บ้านเชียงแมน อำเภอเทืองเยือง จังหวัดเหงะอาน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๙, หมู่บ้านไยฮวา ตำบลมุนเซิน อำเภอกอนกวง จังหวัดเหงะอาน ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒, และดูเพิ่มเติมใน Vi Van An, "Supplementary material about the names and history of settlement of Tai-groups in the region of highway no.7-Province Nghe An and central Vietnam", *Tai Culture*, Vol.1 no.1, pp.30-40.)

เมืองและไทแ่ง¹¹ เป็นพิเศษ เนื่องจากในปัจจุบันทั้งสองกลุ่มนี้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน ในขณะที่ก่อนหน้านี้ชาวบ้านต่างก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

“ไทเมืองเก่ากว่า ไทแ่งมาทีหลัง”

“คนอยู่ฝั่งนี้เรียกว่าไทเมืองมาก่อนแล้ว คนไทแ่งมาอยู่ตามก็เรียกว่าไทแ่ง”

จนกระทั่งปัจจุบันเมื่อเวลาผ่านไปได้ทำให้ชาวบ้านเห็นว่า

“เมื่อก่อนไทเมืองอยู่ต่างหาก ไทแ่งอยู่ต่างหาก แต่ตอนนี้ก็รวมกันว่าเป็นไทเดียวกันแล้ว”

ประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวบ้านไทเมืองและไทแ่งเองจากหลายหมู่บ้าน¹² ในพื้นที่ของจังหวัดหนองคายได้ยืนยันเป็นเสียงเดียวกันถึงที่มาเชิงประวัติของการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มไทเมืองและไทแ่งในบริเวณนี้ และทำให้เห็นภาพของความเคลื่อนไหวเบื้องต้นระหว่างความสัมพันธ์ของคนทั้งสองกลุ่ม ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานอยู่มาก่อนของกลุ่มไทเมือง จนกระทั่งกลุ่มไทแ่งได้โยกย้ายเข้ามาอยู่ด้วยในเวลาต่อมา ระยะแรกนั้นยังมีการแบ่งแยกการตั้งถิ่นฐานกันอย่างชัดเจน ด้วยกลุ่มไทเมืองตั้งถิ่นฐานมาก่อนจึงเป็นเจ้าของที่ดินรวมทั้งเป็นผู้ปกครองในบริเวณนั้นดังคำกล่าวของชาวบ้านว่า “มาอยู่ อยู่นี้ละเป็นเจ้า ละคือคนหางตง ไทแ่งก็บ่แม่น ไทลาวก็บ่แม่น มาได้หลายปีหลายทีละ ลูกหลานเข้มาหลาย”¹³ ดังนั้นเมื่อกลุ่มไทแ่งโยกย้ายเข้ามาอยู่ในภายหลัง จึงเกิดกรณีที่ว่า “...คนไทแ่ง มาขอเจ้าเมืองอยู่ ต้องมาขออยู่ดิน คือดินเพียง คือดินมีนา ...ไทแ่งต้องเอาข้าวไปให้เจ้าเมือง”¹⁴

ที่มาเชิงประวัติของไทแ่งในการโยกย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในภายหลัง¹⁵ ทำให้กลุ่มไทแ่งมีสถานภาพทางสังคมที่ด้อยกว่ากลุ่มไทเมือง เนื่องจากต้องเข้ามาขออาศัยที่ดินเพื่อตั้งถิ่นฐานทำมาหา

¹¹ ในแง่ของการจัดจำแนกกลุ่มไทแ่งนี้ ร.ศ. สุมิตร ปิติพัฒน์ ได้จัดกลุ่มไทแ่งว่าเป็นพวกเดียวกับ “ไทแ่ง” และได้อธิบายปรากฏการณ์ของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์จากความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ไทแ่ง(ไทแ่ง)และไทเมืองไว้ใน “ไทแ่ง : การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์กลุ่ม” ในวารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๓, หน้า ๔๒-๕๓).

¹² การศึกษาภาคสนามระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมู่บ้านของชาวไทเมืองและไทแ่ง ได้แก่ บ้านหมัด, บ้านไทรวา ต.มนูชนิ อ.กอนกวง, บ้านไถแม, บ้านห้วยจี ต.แตกขาม อ.เตี๋ยเชียง จ.หนองคาย และที่อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ (8).

¹³ “คนหางตง” เป็นชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของไทเมือง คำว่า “หางตง” มีความหมายถึงเขตปกครองระดับตำบล ใช้เป็นชื่อของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยฝรั่งเศสจัดระบบการปกครองขึ้นระหว่างพ.ศ. ๒๔๒๘ - ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๘๘๕-๑๙๔๕)

¹⁴ สัมภาษณ์พ่อเลื่อง วัน ฮวา, ชาวบ้านไถแม ต.แตกขาม อ.เตี๋ยเชียง จ.หนองคาย, ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒.

¹⁵ การย้ายถิ่นของชาวไทแ่งเข้ามาภายหลังไทเมืองนี้ ทำให้ชาวไทเมืองเรียกชื่อกลุ่มไทแ่งอีกชื่อหนึ่งว่า “ไทหย้า” ซึ่งมีความหมายว่า เป็นกลุ่มที่เคลื่อนย้ายไปมา

กิน รวมทั้งต้องส่งข้าวและเงินให้กับเจ้าเมืองด้วย จึงทำให้ไทแกลงกลายเป็นผู้ตกอยู่ใต้การปกครองของ
ไทเมือง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้วในช่วงที่ยังมีผู้ปกครองเป็น “เจ้าเมือง” ภายใต้ระบบ
ความสัมพันธ์ของหน่วยปกครองแบบ “บ้าน-เมือง”¹⁶ การปกครองในระบบความสัมพันธ์แบบจารีต
ดังกล่าวนี้ได้สิ้นสุดลงเมื่อเวียดนามได้เปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ปี ค.ศ.
๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๙๘) เป็นต้นมา และส่งผลถึงท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัดในอีกประมาณ ๑๐ ปีให้หลัง
ดังนั้นเมื่อถึงช่วงเวลานี้ระบบความสัมพันธ์ของการปกครองแบบบ้าน-เมืองได้สิ้นสุดลง มีการยกเลิก
การส่งส่วยข้าวและเงินแก่เจ้าเมือง จึงมีผลต่อการปรับสถานภาพทางสังคมของชาวไทแกลง และมีการ
ผสมผสานทางสังคมวัฒนธรรมระหว่างชาวไทแกลงและไทเมืองให้ใกล้ชิดกันมากขึ้นกว่าแต่เดิม

คำกล่าวของชาวบ้านที่ว่า “เมื่อก่อนไทเมืองอยู่ต่างหาก ไทแกลงอยู่ต่างหาก แต่ตอนนี้ก็รวม
กันว่าเป็นไทเดียวกันแล้ว” จึงเริ่มก่อรูปให้เห็นชัดและเป็นจริงขึ้นในช่วงเวลานี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
นโยบายการปฏิรูปและจัดสรรที่ดินใหม่ของรัฐบาลเวียดนาม มีผลให้หมู่บ้านไทเมืองและไทแกลงหลาย
แห่งต้องถูกยุบและถูกจัดใหม่ให้มาอยู่รวมกัน¹⁷ สิ่งที่น่าสนใจต่อคำบอกเล่าที่ว่า “...แต่ตอนนี้ก็รวมกัน
ว่าเป็นไทเดียวกันแล้ว” ก็คือ คนไททั้งสองกลุ่มนี้ต้องการให้ตนมีกลุ่มสังกัดเป็นกลุ่มไหนและแสดงอัต
ลักษณ์ของกลุ่มใดออกมา

โดยปกติแล้วคำอธิบายในเบื้องต้นของชาวบ้านต่อการแยกแยะระหว่างกลุ่มไทเมืองและกลุ่ม
ไทแกลง มักจะอธิบายโดยให้สังเกตจากการนุ่งขึ้น “นุ่งขึ้นมุกแซ่ลงมาเป็นทางยาวเป็นไทแกลง นุ่งขึ้น

¹⁶ ฐานะของไทเมืองที่มีสถานภาพเป็นผู้ปกครองในระบบจารีต ทำให้ไทเมืองมีชื่อเรียกกลุ่มของตนซึ่งมีความหมายอิง
อยู่กับหน่วยการปกครอง เช่น “ไทเชียง” “ไทหางตง” เป็นต้น ดูเพิ่มเติมใน พิเชฐ สายพันธ์ “คนไทบนเส้นทาง ๓
สายในเวียดนาม, ใน จุลสารไทยคดีศึกษา ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓, หน้า ๓๔-๕๐. และ สมิตร์ ปิติพัฒน์, ฮวง เลื่อง, คนไทเมืองกว่า ไทแกลงและไทเมืองใน
ประเทศเวียดนาม, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓, และอ้างแล้วใน(๙).
และ *Con Cuong : Huyen cua ngo mien tay nam xu Nghe*, Uy Ban Nhan Dan Huyen Con Cuong, Nha
xuat ban Nghe An, 1993 : กอนกงว : อำเภอหน้าด่านตะวันตกเฉียงใต้เขตเหงะอาน, ที่ว่าการอำเภอ กอนกงว,
สำนักพิมพ์เหงะอาน, ๑๙๙๓..

¹⁷ ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านโกแม ต.แกลง อ.เตี๋ยเซียง จ.เหงะอาน ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทเมืองซึ่งย้ายมา
จากหมู่บ้านเดิมชื่อบ้านยันที่อยู่ฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำปาว มาตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ชื่อบ้านปายซึ่งมีชาวไทแกลงอยู่ด้วย
ส่วนหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ (ค.ศ. ๑๙๕๕) ต่อมาเปลี่ยนชื่อจากบ้านปายมาเป็นชื่อโกแมซึ่งเป็นชื่อในภาษาเวียดนาม
และตัวอย่างหมู่บ้านไทฮวา ต.มุนเซิน อ.กอนกงว จ.เหงะอาน ตั้งหมู่บ้านใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ (ค.ศ. ๑๙๕๑)
โดยเกิดจากการรวมกันเข้าของหมู่บ้าน ๒ แห่งคือ บ้านดงควัซึ่งเดิมเป็นหมู่บ้านของชาวไทเมือง และบ้านหมอนซึ่ง
เดิมเป็นหมู่บ้านของชาวไทแกลง ทำให้ปัจจุบันบ้านไทฮวาเป็นหมู่บ้านที่มีทั้งชาวไทเมืองและไทแกลงอาศัยอยู่ร่วมกัน

แซวขวาลาย'เป็นตัวสัตว์ เป็นดอก เป็นไทเมือง" "เห็นคนใส่ซิ่นแซว ก็ว่าซิ่นแซวเป็นไทแดง" การยืนยันด้วยการใช้ซิ่นแสดงอัตลักษณ์จนถึงที่สุดคือในพิธีศพ โดยเฉพาะหากคนตายเป็นผู้หญิงจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อมีการนำซิ่นมาสวมใส่ให้กับผู้ตาย¹⁸ ดังนั้นเมื่อภายหลังได้พบคนที่นุ่งซิ่นมุกแซวลงมาเป็นทางยาวก็มักจะระบุในเบื้องต้นได้ว่าเป็นกลุ่มไทแดง จนกระทั่งเมื่อได้เดินทางเข้าไปศึกษาหมู่บ้านห้วยจี้ตำบลแควดราม อำเภอเตืองเขื่อง ก็ได้พบสถานการณ์ของกรออำพรางกลุ่มดั้งเดิมของตนโดยการสวมอัตลักษณ์ของไทเมือง

บ้านห้วยจี้เป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอื่นๆ ที่ตั้งอยู่โดยรอบบริเวณส่วนใหญ่สร้างอย่างไม่มีมั่นคงถาวรและดูเก่าคร่ำคร่า สร้างอยู่รวมกันอย่างไม่เป็นระเบียบ พื้นที่ในสวนที่เป็นที่ตั้งของชุมชนซึ่งเป็นบ้านเรือนอาศัยมีน้อย อีกทั้งพื้นที่นาส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเป็นนาไร่ซึ่งไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เพียงพอจึงต้องทำอาชีพเสริมด้วยการเลี้ยงผึ้ง องค์ประกอบหลายประการดูไม่ค่อยจะเหมาะสมนักกับฐานะของกลุ่มไทเมืองซึ่งเคยเป็นผู้ปกครอง และเป็นเจ้าของที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ในแถบนี้มาก่อน แต่คนส่วนใหญ่ก็แสดงตนว่าเป็นกลุ่มไทเมืองโดยการสวมซิ่นแบบไทเมืองและนอกจากตนเป็นไทเมือง

เมื่ออยู่ในหมู่บ้านระยะหนึ่ง ความคุ้นเคยทำให้ชาวบ้านเริ่มเผยว่าแท้จริงแล้วตนเป็นคนไทแดงมาก่อน พร้อมทั้งได้เข้าไปนำซิ่นแซวตามแบบไทแดงที่เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีมายืนยัน ชาวไทแดงที่บ้านห้วยจี้ต่างก็ต้องการลบภาพของการเป็นชาวไทแดงออกไปเนื่องจากฐานะทางสังคมของชาวไทแดงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าชาวไทเมือง โดยปกติแล้วชาวไทแดงจะปรับเปลี่ยนสถานภาพของตนไปสู่การเป็นชาวไทเมืองก็ด้วยการแต่งงานข้ามกลุ่มกับชาวไทเมืองซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมดาในหมู่บ้านที่ถูกยุบรวมกันระหว่างกลุ่มไทแดงกับไทเมืองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา ดังเช่นในกรณีของหมู่บ้านไชยวาและหมู่บ้านไคแม (ตามเชิงอรรถที่ ๑๔) ผู้หญิงไทแดงนิยมแต่งงานกับผู้ชายชาวไทเมือง ทั้งนี้ตามประเพณีของไทเมืองเมื่อผู้หญิงแต่งงานแล้วจะย้ายสังกัดของสายตระกูลมาสู่สายตระกูลของฝ่ายสามีและนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายสามี ดังนั้นจึงถือว่าตนได้เปลี่ยนผ่านสถานภาพมาสู่สังกัดกลุ่มสมาชิกไทเมืองตามสามี ในขณะที่บ้านห้วยจี้ซึ่งเป็นชุมชนของชาวไทแดงขนาดใหญ่ถึง ๑๒๗ ครัวเรือน มีโอกาสน้อยที่จะปรับเปลี่ยนสถานภาพของตนให้ไปสู่การเป็นชาวไทเมืองด้วยการแต่งงานข้ามกลุ่มได้เนื่องจากมีข้อจำกัดที่ต้องมีการแต่งงานระหว่างหมู่บ้านซึ่งทำได้ยากขึ้น จึงทำให้ชาวไทแดงบ้านห้วยจี้ต้องใช้ยุทธวิธีในการปรับผ่านอัตลักษณ์ของตนไปสู่การแสดงตนว่าเป็นไทเมืองด้วยการสวมซิ่นซึ่งแสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทเมือง

¹⁸ ดูเพิ่มเติมใน พิเชฐ สายพันธ์, อ้างแล้วใน (๗)

ในช่วงเวลาของการเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยนโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาล มีผลต่อความพยายามในการแปลงอัตลักษณ์ของกลุ่มไทแดง เมื่อไทแดงไม่อยากแสดงตัวเป็นไทแดงจึงพยายามแสดงตัวโดยอาศัยอัตลักษณ์ของไทเมืองเนื่องจากฐานะทางสังคมของกลุ่มไทเมืองสูงกว่า การแปลงผ่านอัตลักษณ์ของไทแดงในช่วงนี้อาศัยรูปแบบของการแต่งงานข้ามกลุ่มในการก้าวผ่านไปสู่ความเป็นไทเมือง แต่เมื่อโอกาสในการใช้รูปแบบนี้มีข้อจำกัด การสวมอัตลักษณ์ใหม่โดยการเลียนแบบด้วยการใช้ชุดเครื่องแต่งกายของไทเมืองก็เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ไทแดงใช้แปลงผ่านอัตลักษณ์เดิมของตนเพื่อให้สอดคล้องกับการนิยามตนเองใหม่ว่าตนสังกัดกลุ่มไทเมือง

ความพยายามที่จะแปลงผ่านอัตลักษณ์ของการเป็นไทแดงมาสู่ไทเมืองไม่ได้สิ้นสุดเพียงเท่านั้น สิ่งที่น่าครุ่นคิดจนถึงที่สุดจากประโยคที่กล่าวว่า "...แต่ตอนนี้ก็มารวมกันเป็นไทเดียวกันแล้ว" มีความหมายถึงอะไร คำว่า "ไทเดียวกัน" นั้นถูกนิยามด้วยคำว่าว่าไทชุดใด และค่านิยามชุดใหม่นี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร

เมื่อได้สอบถามจากชาวบ้านต่อเพื่อคลี่คลายประเด็นดังกล่าวก็พบว่า

"ไทแดง ไทเมือง ไทเมือย รัฐบาลยังชื่อว่า ไทถาย หมด"

"ปี ๗๖ จึงมาเรียกไทต่างๆ ว่าไทถาย"

"ไทเดียวกัน" ในที่นี้จึงเคลื่อนย้ายจากความพยายามเข้าสังกัดกลุ่มไทเมืองเพื่อให้เป็นพวกเดียวกัน และขยับเข้ามาสู่ค่านิยามชุดใหม่ที่เรียกว่า "ไทถาย"¹⁹ ซึ่งเป็นคำจำกัดความในการจำแนกกลุ่มคนไทในเวียดนามโดยทางการเวียดนามที่เริ่มเข้ามามีบทบาทชัดเจนต่อกลุ่มคนไทที่มีฐานะเป็นชนชาติส่วนน้อยตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ (พ.ศ. ๒๕๓๗)²⁰ ไทถายจึงเป็นค่านิยามที่มาจากศูนย์กลางใหม่ซึ่งไม่ใช่ศูนย์กลางในท้องถิ่น แต่เป็นศูนย์กลางที่มาจากระบบการปกครองส่วนกลางของประเทศ อย่างไรก็ตามในความรับรู้ของชาวบ้านไทเมืองและไทแดงต่อการนิยามตนเองใหม่ว่าเป็น"ไทถาย"นั้นเริ่มเห็น

¹⁹ นักวิชาการเวียดนามเรียกกลุ่มนี้ว่า "ถาย"(Thai)(ดูการจำแนกและคำอธิบายได้ในเชิงอรรถที่ ๒ และ ๕)

²⁰ หมายถึงนโยบายรัฐบาลเวียดนามที่มีความชัดเจนต่อการรวมกลุ่มของชนชาติส่วนน้อยในประเทศเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๔(พ.ศ. ๒๕๓๗) ชื่อของกลุ่ม "ถาย"(Thai)ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองนี้เมื่อมีการประกาศยอมรับ "เขตปกครองตนเองไท-เมี้ยว"(Thai-Meo Autonomous Zone) ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕(พ.ศ. ๒๕๓๘) ซึ่งในเวลานั้นไม่ได้ครอบคลุมบริเวณของกลุ่มไทแดงและไทเมืองในจังหวัดเหงะอาน(Nguyen Khac Vien, ed., *Vietnamese Studies*, no.32, 1972, pp.5-8.) ในขณะเดียวกันการทำงานของนักวิชาการภายใต้กรอบนโยบายดังกล่าวก็เริ่มเห็นผลเมื่อมีการรวบรวมผลการศึกษาศนชาติส่วนน้อยตีพิมพ์เผยแพร่ในชื่อว่า *National Minorities in Viet Nam* เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๙ (พ.ศ. ๒๕๐๒) (Le Van Hao, "Ethnological Studies and Researches in Viet Nam" in *Vietnamese Studies*, no.32, 1972, pp.9-48.)

ผลเพื่อใช้นิยามตนเองตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๖(พ.ศ. ๒๕๑๙) เป็นต้นมา ความเป็นกลุ่มไทตายเดียวกันจึงเป็นผลมาจากนโยบายชาตินิยมในการสร้างคำจำกัดความใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศเวียดนาม ซึ่งในที่นี้รวมถึงกลุ่มที่พูดภาษาในตระกูลไท-กะไดกลุ่มต่างๆ ด้วย ความหลากหลายของคนไทกลุ่มต่างๆ ในเวียดนามจึงถูกลดทอนลงให้เหลือเพียงกลุ่มใหญ่ๆ ไม่กี่กลุ่ม ภายใต้ความเป็นชาติเดียวกันในลักษณะนี้ ความเป็นไทแดงจึงไม่ได้มีฐานะทางสังคมมากไปกว่าความเป็นไทเมือง ตลอดจนไปจนถึงความเป็นไทเมือย ทั้งไทแดง ไทเมือง ไทเมือยในที่นี้ต่างก็มีสถานะเท่าเทียมกัน การแปลงผ่านตัวเองใหม่จึงไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมชุดต่างๆ ดังที่เคยปฏิบัติมา เพียงแค่ออมรับกรอบความคิดของความเป็นชาติและเปลี่ยนแค่ค่านิยมกลุ่มตนเอง ก็จะลบภาพของความแตกต่างความไม่เท่าเทียมที่เคยเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มให้หมดไป ดังนั้นเมื่อชาวบ้านกล่าวว่า “ไทแดง ไทเมือง ไทเมือย รัฐบาลยังชื่อว่า ไทตาย หมด” จึงแสดงถึงอิทธิพลความคิดชุดนี้ได้ทำให้คนไทกลุ่มย่อยๆ ใช้คำจำกัดความชุดดังกล่าวในการอธิบายว่าตนเป็นพวกเดียวกันบนพื้นฐานของความเป็นสมาชิกร่วมชาติเดียวกันในเวลาต่อมา

ในเวลาเดียวกันกับที่พรมแดนของความเป็นคนไทกลุ่มต่างๆ ในบริเวณนี้ กำลังถูกทำให้เลือนลงไปด้วยการสร้างคำจำกัดความของความเป็นกลุ่มคนไทต่างๆ ไปด้วยคำๆ เดียว นั่นคือคำเรียกชื่อว่า “ไทตาย” ซึ่งสร้างขึ้นมาจากศูนย์กลางใหม่ที่มิได้อยู่ในชุมชน แต่เป็นศูนย์กลางทางการเมืองในระดับประเทศ ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้คนไทกลุ่มต่างๆ ในประเทศเวียดนามมีฐานะเป็นชนชาติส่วนน้อย (national minorities) ของประเทศเวียดนาม รวมทั้งการเผชิญหน้ากับพลังของวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ซึ่งเป็นผู้ปกครอง ทำให้การนำมาใช้โดยการหยิบยืมหรือสวมใส่วัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่ายและได้รับการอธิบายจากคนในท้องถิ่นได้อย่างเป็นที่ยอมรับ ดังตัวอย่างเช่น เข้าวันหนึ่ง ในระหว่างที่ผู้เขียนนั่งคุยกับเจ้าเรือน²¹ หลังจากทานอาหารเข้ากันแล้ว ก็มีชาวบ้านนำเอาเหล็กที่ต้มเองในหม้อบ้านขึ้นมาขายบนเรือน คนขายเหล็กเป็นผู้หญิงแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ตสีสดใส นุ่งกางเกงทำทางคล้องแคล้วว่องไวสมกับเป็นแม่ค้า พูดคุยกับเจ้าเรือนด้วยภาษาไทยที่ใช้กันปกติในหมู่บ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า หากแม่ค้าคนนี้ไม่พูดภาษาไทยออกมา เธอก็จะมีลักษณะคล้ายแม่ค้าชาวเวียดนามที่นำสินค้าเข้ามาขายในหมู่บ้าน เนื่องจากการแสดงออกในด้านการแต่งกายและบุคลิกในลักษณะเช่นนั้นแตกต่างจากคนไทในหมู่บ้านด้วยกัน ซึ่งในเวลานั้นผู้หญิงไทไม่ว่าจะเป็นไทเมืองหรือไทแดงที่อาศัยในหมู่บ้านจะแต่งกายชัดเจนว่าเป็นคนไทด้วยการนุ่งซิ่นแซ่วที่เป็นแบบของเฉพาะกลุ่มชัดเจน

²¹ เรือนของ วิ เวียด เมียน, ชาวไทเมืองอายุ ๕๕ ปี, ผู้ใหญ่บ้านไทฮวา ตำบลแทคซาม, อำเภอคอนกวง จังหวัดเหงะอาน, ซึ่งผู้เขียนอาศัยอยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลภาคสนามเมื่อเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒.

จริงดังที่เข้าใจ เจ้าเรือนคงเห็นสีหน้าของผู้เขียนแสดงความสงสัย จึงได้กล่าวขึ้นหลังจากที่แม่ค้าคนนั้นลงเรือนไปแล้วว่า “นั่นจะเป็นไทเมือง แต่แต่งตัวแบบเวียดนาม เอ็นต้งอยู่ขึ้นไปทางเหนือเขตบ้านนี้ ละก็เป็นผู้แถวไปแล้ว ลูกสาวก็เป็นผู้แถว ก็แต่งตัวนุ่งซ่งบ่งขึ้น ถ้านุ่งขึ้นจะเป็นผู้ไท”

ผู้หญิงไทเมืองคนนั้นซึ่งในที่สุดเธอแสดงอัตลักษณ์ให้เป็นที่เข้าใจและรับรู้กันว่าเธอทำตัวเป็นคนเวียดนามไปแล้ว สถานการณ์เช่นนี้ดูจะเป็นสัญญาณบ่งชี้ที่ดีถึงแนวโน้มการแปลงผ่านอัตลักษณ์ในกลุ่มชาวไทในหมู่บ้านนี้ด้วยกัน หรือแม้แต่ในเขตจังหวัดเหงะอานที่มีกลุ่มไทแดง และไทเมืองอาศัยอยู่ร่วมกัน ในที่สุดแล้วคนไทกลุ่มต่างๆ ก็ตกอยู่ในอิทธิพลของการสลายความหลากหลายจากศูนย์กลางให้เหลือเพียงความเป็นไทไทย ซึ่งได้ทำลายพลังของการโต้ตอบในระดับท้องถิ่นที่เคยเกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มไทแดงและไทเมือง ในอดีตเมื่อไทแดงไม่ยากเป็นตัวเองก็จะยอมกลายตนเป็นไทเมือง แต่ในปัจจุบันพลังความเข้มข้นของไทเมืองได้ลดน้อยลงด้วยอิทธิพลจากภายนอก คนไทเมืองเองก็เริ่มที่จะกลายตัวเองไปเป็นอื่น ความเป็นอื่นที่นำมาสวมใส่นั้นก็มีใครอื่นไกลที่ไหนนั่นคือได้จากความเป็นเวียดนามซึ่งถือเป็นพี่น้องร่วมชาติในยุคที่ความคิดชาตินิยมเข้มข้นขึ้นตั้งแต่สมัยสร้างชาติเวียดนามของประธานาธิบดีโฮจิมินห์²² เป็นต้นมา

ประเด็นที่ควรพิจารณาในกระบวนการของการแปลงผ่านอัตลักษณ์

จากตัวอย่างที่เกิดขึ้นในกลุ่มไทแดงและไทเมืองทำให้เห็นเงื่อนไขทางสังคมที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับสถานการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละบริบทและในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ การพิจารณาในแนวความคิดเรื่องการแปลงผ่านอัตลักษณ์²³ นั้นจำเป็นต้องมองสังคมในระยะยาว เชื่อมโยงสถานการณ์แต่ละสถานการณ์เข้าด้วยกัน ในที่นี้ ผู้เขียนได้หยิบยกสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาใน

²² กล่าวได้ว่าช่วงสมัยนี้เรียกว่า Ho Chi Minh Era ซึ่งเริ่มต้นยุคชาตินิยมใหม่ของเวียดนามภายใต้อุดมการณ์รัฐชาติที่นำโดยโฮจิมินห์ เป็นช่วงเวลาที่ชาติให้ความสนใจต่อการสร้างชาติที่มีส่วนร่วมพื้นฐานจากชนชาติส่วนน้อยของประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสำนักประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของชนชาติส่วนน้อยแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีแกนของประวัติศาสตร์ชาวเวียดนามเป็นแกนสำคัญของการร่วมสร้างชาติเวียดนามขึ้นมา และในที่สุดได้ค่อยๆ เปลี่ยนการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเวียดนามให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

²³ แนวความคิดเรื่องการแปลงผ่านอัตลักษณ์ (trans-ethnicity) ที่ใช้ในบทความชิ้นนี้เทียบเคียงจากแนวความคิดเรื่อง Transnational movements ซึ่งเสนอโดย Professor Stanley J. Tambiah ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำมาปรับเข้ากับสถานการณ์ด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในบริบทของประเทศเวียดนามที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาภาคสนามในพื้นที่ดังกล่าว รายละเอียดของแนวความคิดที่นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในนี้ดูเพิ่มเติมใน Stanley J. Tambiah, “Transnational Movement, Diaspora, and Multiple Modernities” In DAEDALUS, Journal of the American Academy of Arts and sciences, vol. 129 no.1, 2000, pp. 163-194.

กระบวนการของการแปลงผ่านอัตลักษณ์ ๓ ประการคือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ และพหุชาติพันธุ์แห่งชาตินิยมเวียดนาม โดยจะยกตัวอย่างจากความสัมพันธ์ระหว่างคนไทกลุ่มอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบให้ชัดเจนขึ้นดังต่อไปนี้

๑) ความสัมพันธ์ทางการเมืองปกครองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ (governed relation among the ethnic groups)

จากตัวอย่างที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มไทแดงและไทเมืองตามที่กล่าวมาข้างต้น ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า อำนาจทางการเมืองที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แบบผู้ปกครองคือไทเมืองและผู้ใต้ปกครองคือไทแดง ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่ยังมีจารีตของระบบการปกครองของท้องถิ่นยังเข้มแข็งและปฏิบัติอย่างเหนียวแน่นนั้น การปรับสถานภาพทางการเมืองจากกลุ่มผู้ใต้ปกครองไม่สามารถเป็นไปได้ ทำให้ไทแดงต้องยอมรับเงื่อนไขของสถานภาพดังกล่าวเป็นเวลานาน ลักษณะดังกล่าวเป็นระบบความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น เมื่ออาณาเขตของความสัมพันธ์ได้ขยายกว้างขึ้นไปสู่กลุ่มที่อยู่นอกท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในชุดใหม่นี้ทำให้เกิดตัวแปรของอำนาจทางการเมืองและเปลี่ยนแปลงฐานอำนาจการเมืองขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มที่เข้ามาสัมพันธ์ด้วยจากภายนอกนั้นมิอำนาจเหนือกว่า ดังเช่นในช่วงเวลาที่ฝรั่งเศสเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อระบบการปกครองในท้องถิ่นของเวียดนามเมื่อราวเกือบสองร้อยปีที่ผ่านมา²⁴ อำนาจของฝรั่งเศสได้สลายอำนาจของไทเมืองซึ่งเคยเป็นผู้ปกครองแต่เดิมในท้องถิ่นให้หมดไป ได้ทำให้เกิดการปรับตัวทางสถานภาพของชนชั้นทางสังคมในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ไทแดงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการปกครองมากขึ้นกว่าแต่ก่อน อัตลักษณ์ของไทเมืองและไทแดงที่เคยถูกผูกขาดไว้ตามเงื่อนไขของจารีตทางการเมืองการปกครองเริ่มมีการผ่อนคลายตัวลง การแปลงผ่านอัตลักษณ์ระหว่างกลุ่มเป็นไปได้ง่ายขึ้น ไทแดงที่เคยอยู่ใต้การปกครองมาเป็นเวลานานจึงพร้อมที่จะเปลี่ยนตัวเองมาเป็นเหมือนไทเมืองซึ่งเคยมีฐานะทางสังคมที่ดีกว่าได้ง่ายขึ้น กรณีของอำนาจทางการเมืองของฝรั่งเศส ซึ่งเป็นกลุ่มนอกท้องถิ่นเข้ามามีอิทธิพลต่อการแปลงผ่านอัตลักษณ์เช่นนี้มีตัวอย่างของการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มไทขาว-ไทดำที่อำเภอทวนเวียน²⁵ จังหวัดลาวกาย

²⁴ สัมภาษณ์พ่อเผ่าลือ วัน เกวียด, อายุ ๘๒ ปี, หมู่บ้านโกแม ต.แทคซาม อ.กอนกวง จ.เหงะอัน, ๔-๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒.

²⁵ อำเภอทวนเวียนตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดลาวกาย มีประชากรทั้งหมด ๘๐,๖๕๑ คน ประชากรกลุ่มไท(ถาย) ซึ่งประกอบด้วยไทดำและไทขาวมีจำนวนเป็น ๖๐% หรือประมาณ ๔๘,๓๙๐ คน (ข้อมูลการสำรวจประชากรของจังหวัดลาวกาย ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และการรายงานของนายอำเภอทวนเวียน, ฮว่าง วัน บ่อง, ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖, ณ ที่ว่าการอำเภอทวนเวียน จังหวัดลาวกาย)

พื้นที่ของอำเภอกาญจนบุรี (ชื่อเรียกตามทางการเวียดนาม) หรือเดิมคือเมืองทวน (ชื่อเรียกตามชาวไทในท้องถิ่น) จังหวัดลาวกายเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มที่เรียกตนเองว่าไทดำกลุ่มหนึ่ง และมีพื้นที่ติดต่อกับเมืองสำคัญของกลุ่มไทดำคือ จังหวัดเซินลา และเมืองลอซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเอียนบายในปัจจุบัน ไทดำในเมืองทวนต่างก็มีประวัติความสัมพันธ์ในการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากทั้งสองเมืองนี้ เมื่อถึงเวลาตายก็จะมีการสวดส่งขวัญผีคนตายกลับไปยังเมืองลอและเมืองเซินลา²⁶

เมื่อพิจารณาลักษณะภูมิศาสตร์ทางด้านทิศเหนือของอำเภอกาญจนบุรีติดกับเขตพื้นที่ของเมืองไลและเมืองลอ²⁷ ซึ่งเป็นเขตของกลุ่มที่เรียกตนเองว่าไทขาว จึงมีการกระจายตัวของไทขาวลงมาพบกับกลุ่มคนไทดำจากเมืองลอและเซินลาซึ่งอยู่ทางตอนใต้ การเคลื่อนย้ายประชากรไทขาวและไทดำในเขตอำเภอกาญจนบุรีเกิดขึ้นทั้งในช่วงเวลาปกติและช่วงเวลาที่มียกจากสงครามเมื่อราว ๓-๔ ชั่วอายุคนที่ผ่านมา²⁸ ทำให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมระหว่างคนทั้งสองกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น ชาวไทขาวที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของชาวไทดำที่เคยอยู่มาก่อนกล่าวว่า "เมื่อย้ายมาอยู่ที่นี่ก็ไม่มีทางไป แต่งานกับคนที่นี่"²⁹ และเมื่อฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ก็เป็นปัจจัยเร่งให้การแปลงผ่านอัตลักษณ์เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น

จากข้อมูลประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น³⁰ กล่าวถึงประวัติของคนไทดำที่เมืองทวนว่าเป็นกลุ่มที่อพยพมาจากเมืองลอ ภายหลังได้รับอิทธิพลจากไทขาวเมืองลอซึ่งแผ่อำนาจลงมาถึงเมืองทวนตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ ทางกรมเวียดนามได้จัดให้เมืองทวนอยู่ภายใต้ขอบเขตการดูแลของ

²⁶ สัมภาษณ์ลอ วัน โชน, อายุ ๖๓ ปี, มดและหมอกทำพิธีส่งผีคนตาย บ้านกุ่ม ตำบลตาดาย อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดลาวกาย, วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓. (หมายเหตุ – ปกติมดและหมอกจะแยกบทบาทการประกอบพิธีกรรมในแต่ละประเภท แต่ปัจจุบันในพื้นที่อำเภอกาญจนบุรีทั้งมดและหมอกก็สามารถประกอบพิธีบางพิธีของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากความขาดแคลนผู้ที่สามารถประกอบพิธีกรรม)

²⁷ เมืองไลและเมืองลอเป็นเมืองสำคัญของกลุ่มไทขาว ปัจจุบันทั้งสองเมืองมีฐานะเป็นอำเภอในเขตจังหวัดไลโจว และเมืองลอมีชื่อใหม่อย่างเป็นทางการว่า "ฟองโก"

²⁸ สัมภาษณ์ลอ วัน แฟ, อายุ ๗๐ ปี, ไทขาวหมู่บ้านกลางเมือง ตำบลนาแกง, ลอ เกือง แซค, อายุ ๕๑ ปี, ไทขาวหมู่บ้านสาบอ ตำบลเมืองถาน, ดอง วัน แอ, อายุ ๕๖ ปี, ไทดำหมู่บ้านนาเคื่อง ตำบลเมืองกิม, ฮา วัน เฮา, อายุ ๗๙ ปี, ไทดำหมู่บ้านเมืองมิด ตำบลเมืองมิด, อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดลาวกาย, วันที่ ๗-๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖.

²⁹ สัมภาษณ์ลอ เกือง แซค, อายุ ๕๑ ปี, ไทขาวหมู่บ้านสาบอ ตำบลเมืองถาน อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดลาวกาย, วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖.

³⁰ สัมภาษณ์ฮว่าง วัน วาน, หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมอำเภอกาญจนบุรี, ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ดร. เจิ่น ฮู เจิน, หัวหน้าฝ่ายวัฒนธรรมจังหวัดลาวกาย, ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓.

เมืองสอ การแผ่อำนาจของไทยชาวเข้ามาสู่เมืองทานได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งเป็นช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลในเวียดนาม³¹ และได้มีการแต่งตั้งให้คนไทยชาวขึ้นมาเป็นหัวหน้าปกครองคนไทกลุ่มต่างๆ ในเขตสิบสองจุไท รวมทั้งได้กำหนดให้เขตของเมืองทานกลายเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนไทยอีกด้วย และในปี ค.ศ. ๑๘๗๒ พวกฮ่อได้เข้ามาตั้งฐานที่มั่นในบริเวณเมืองทาน ทำให้ผู้คนแถบนี้ต้องได้รับผลกระทบจากกลุ่มฮ่อและมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานออกไป

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ ฝรั่งเศสได้เข้ามามีอำนาจจัดการปกครองแบบจารีตในท้องถิ่นใหม่หมด ในเวลานั้นศูนย์กลางยังคงอยู่ที่เมืองทานเดิม ครั้นเมื่อสมัยที่เวียดนามปลดปล่อยจากฝรั่งเศสได้แล้ว ได้ย้ายศูนย์กลางเมืองใหม่มาอยู่ที่บ้านกลางเมือง ตำบลเมืองกลาง ในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ พร้อมกับมีชื่อเรียกใหม่ว่า อำเภอทานเวียน ขึ้นกับจังหวัดลาวกาย

เงื่อนไขทางสังคมที่ผ่านมาคือ อิทธิพลของกลุ่มอำนาจทางการเมืองจากนอกท้องถิ่นตั้งแต่การตกอยู่ใต้อำนาจปกครองของกลุ่มไทยชาวเมืองสอ การเคลื่อนย้ายถิ่นจากภาวะการรุกรานของกลุ่มฮ่อ ต่อเนื่องจนถึงการยกคนไทยชาวขึ้นมาเป็นผู้ปกครองต่อมาในสมัยฝรั่งเศส และการยอมรับฐานะของการเป็นไทยชาวในเมืองทานจากการเวียดนาม ทำให้กลุ่มไทดำเมืองทานต้องตกอยู่ในสภาพผู้อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองยาวนานกว่า ๓๐๐ ปี ความเคลื่อนไหวในการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของไทยดำจึงเปลี่ยนผ่านมาสู่การนิยามตนเองว่าเป็นไทยชาว และปรับวัฒนธรรมให้เป็นไปตามแบบของไทยชาวเพื่อสถานภาพและการยอมรับทางสังคมภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมของเมืองทานที่ผ่านมา

พลังของความเป็นไทยชาวในอำเภอทานเวียนปัจจุบันจึงมีความเข้มข้นต่อกระบวนการแปลงผ่านอัตลักษณ์ระหว่างไทดำกับไทยชาว ชาวบ้านในเขตเมืองทานเดิมซึ่งเคยเป็นเขตของกลุ่มไทดำก็กล่าวว่า “เมื่อก่อนไทดำกับไทยชาวแตกต่างกัน แต่เดี๋ยวนี้ไทดำกับไทยชาวก็เหมือนกัน เปลี่ยนเป็นไปตามไทยชาวทั้งหมด”³²

ความเป็นไทยชาวที่พบในเมืองทานจึงมีความหมายที่อิงอยู่กับฐานะของการเป็นผู้ปกครอง และอิงอยู่กับอำนาจทางการเมืองจากกลุ่มผู้ปกครองภายนอกอันได้แก่ฝรั่งเศสและเวียดนาม กลุ่มผู้ปกครองอย่างเป็นทางการในระดับอำเภอต่างนิยามตนเองว่าเป็น “ไทยชาว” ทั้งๆ ที่พื้นเพเดิมอพยพมาจากเมืองย่นซึ่งเป็นเขตของกลุ่มไทดำในจังหวัดเขินลา ต่างจากการนิยามตนเองของกลุ่มชาวบ้านที่ย้ายมาจากเมืองย่นเช่นเดียวกันแต่ตั้งถิ่นฐานในตำบลที่อยู่ไกลออกไปจากตัวอำเภอทานเวียนและไม่ได้เป็น

³¹ Jean Michaud, "The Montagnard and the state in Northern Vietnam from 1802-1975 : A Historical Review" In *Ethnohistory* 47.2(2000)333-368.

³² สัมภาษณ์ ลอ เกียง แซค, อ้างแล้ว.

กลุ่มผู้ปกครองในปัจจุบัน พวกเขายังคงนิยามตนเองว่าเป็น "ไทดำ" และยังคงสืบทอดพิธีกรรมและความเชื่อเรื่อง "หมอ, มด" ซึ่งเป็นแบบแผนประเพณีเดิมของกลุ่มไทดำจากเมืองย่นเช่นเดิม³³ ความหมายของความ เป็นไทขาวในบริบทนี้จึงเกิดขึ้นมาเพียงชั่วระยะเวลาไม่กี่ร้อยปี การเป็นไทขาวในลักษณะนี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการสืบทอดทางเชื้อสาย แต่สามารถยับยั้งสถานภาพและตัวตนทางสังคมของตนได้เมื่อแปลงผ่านอัตลักษณ์ของตัวเองให้เป็นไปตามที่ต้องการ

การยอมรับทางสังคมด้วยฐานะของการเป็นผู้ปกครองนั้น ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างไทดำกับไทขาวแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อนโยบายการเคลื่อนย้ายประชากรชาวเวียดนามเพื่อบุกเบิกที่ทำกินใหม่ได้เริ่มปฏิบัติในทศวรรษที่ ๑๙๖๐ ทำให้ประชากรชาวเวียดนามได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับชาวไทขาวและไทดำในเมืองถานเป็นจำนวนมากขึ้น วัฒนธรรมของชาวเวียดนามได้เริ่มมีการยอมรับจากคนในท้องถิ่นและถูกเลียนแบบวัฒนธรรมบางอย่างมาใช้ในประเพณีดั้งเดิมของตน ดังเช่น การเลียนแบบประเพณีการฝังศพตามธรรมเนียมของชาวเวียดนาม การแต่งงานข้ามกลุ่มระหว่างคนไทในอำเภอถานเวียนกับชาวเวียดนาม เป็นต้น ขั้วความสัมพันธ์ในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นระหว่าง ไทขาว-ไทดำและชาวเวียดนาม อิทธิพลของวัฒนธรรมเวียดนามที่เข้าไปสู่ท้องถิ่นนี้เริ่มเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยข้อปฏิบัติจากนโยบายทางการเมืองของรัฐตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๖๐ เป็นต้นมา ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่จังหวัดลาวกาย แต่เกิดขึ้นทั่วไปในบริเวณภาคเหนือของเวียดนาม ดังเช่นที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างไทแดง-ไทเมืองและชาวเวียดนามที่จังหวัดเหงะอาน³⁴ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒) การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ (history reforming among the ethnic groups) เป็นกระบวนการระยะยาวของเงื่อนไขหนึ่งในกระบวนการแปลงผ่านอัตลักษณ์ ซึ่งจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่อเนื่องและหลากหลายในบริเวณที่มีการติดต่อกันระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมหลายวัฒนธรรม การสร้างสำนักทางประวัติศาสตร์ร่วมกันเป็นยุทธวิธีประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกของการเป็นกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่ม มักจะอาศัยรูปแบบของตำนาน หรือนิทานบอกเล่า และการสร้างอนุสรณ์สถานให้ปรากฏจริงจากตำนานหรือเรื่องเล่านั้น การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันนี้มักเกิดขึ้นเมื่อมีคนกลุ่มใหม่

³³ สัมภาษณ์ลอ วัน อุ่น, อายุ ๗๒ ปี, มดชาวไทดำหมู่บ้านนาแอ ตำบลเมืองกิม อำเภอถานเวียน จังหวัดลาวกาย, วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๖.

³⁴ ดูเพิ่มเติมใน *Con Quang*, อ้างแล้ว, หน้า ๑๔.

เคลื่อนย้ายเข้ามาปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลกับกลุ่มดั้งเดิมในท้องถิ่น³⁵ ในกรณีของภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามเองก็เช่นเดียวกัน ในช่วงเวลาที่เวียดนามเข้ามามีอิทธิพลในบริเวณฝั่งตะวันตกนี้ ได้เกิดกรณีการสร้างวีรบุรุษในท้องถิ่นร่วมกัน ระหว่างวีรบุรุษชาวไทยกับวีรบุรุษชาวเวียดนามในพื้นที่เขตปกครองของคนไทเมืองแกหรือเดียนเบียนฟู ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการสร้างอนุสรณ์สถานสำหรับวีรบุรุษร่วมในครั้งนั้น และหลังจากนั้นเป็นต้นมา หมู่บ้านผู้ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลวีรบุรุษกลุ่มนี้ก็ได้มีสัญลักษณ์พิเศษในการเข้าร่วมพิธีเสนเมืองของเมืองแก

เมืองแก³⁶ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไทที่เรียกตัวเองว่าไทดำ ซึ่งมีตำนานกล่าวถึงเมืองต้นกำเนิดของกลุ่มไทดำที่เมืองแกย้อนกลับไปเมืองลอ³⁷ ตามบันทึกในเอกสารท้องถิ่นซึ่งเป็นจารีตการ

³⁵ ตัวอย่างเช่นการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทในแนวตะวันออกมายังตะวันตกโดยผ่านเฉียงลงมา จากทางตอนบนของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร เช่น ขมุ ที่ตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคนี้ ทำให้มีตำนานเรื่องท้าวสูง-ท้าวเจืองแพร่หลายในกลุ่มคนดังกล่าวร่วมกัน(ดูใน James R. Chamberlain, "A Critical Framework for the Study of Thao Houng or Cheuang," และ Frank Proschan, "Cheuang in Kmhmu Folklore, History and Memory", ใน ตำนานเกี่ยวกับท้าวสูงท้าวเจือง : มิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๔๑, หน้า ๑-๑๙ และ หน้า ๑๗๔-๒๐๙.)

³⁶ คำว่า "แก" ซึ่งใช้เป็นชื่อเรียกเมืองแกในบทความนี้ เป็นคำที่ถูกใช้เรียกในปัจจุบัน จากการสอบถามชาวบ้านไทดำในท้องถิ่นซึ่งกล่าวว่า ปกติคนไทดำออกเสียงว่า "แทง" แต่เสียง "แก" นั้นเป็นเสียงที่เกิดขึ้นจากการออกเสียงที่มาจากตัวอักษรที่ใช้ตามการสะกดคำของชาวฝรั่งเศสว่า "Thanh" และในช่วงเวลานี้ชาวไทดำก็ได้บันทึกเป็นอักษรไทดำเมื่อกล่าวถึงเมืองแกนี้ว่า "แก" เช่นกัน ดังนั้นคำว่าเมืองแกในที่นี้จึงเป็นคำที่ใช้อ้างอิงย้อนกลับไปได้ไม่เกินอิทธิพลของฝรั่งเศสในเวียดนาม นอกจากนี้ ชาวบ้านในท้องถิ่นต่างก็ยืนยันว่า หากกล่าวถึง "เมืองแก" จะหมายถึงเมืองที่อยู่บนฟ้า แต่ถ้าเป็น "เมืองแก" จะหมายถึงเมืองที่อยู่บนดิน ดังนั้นจากทัศนะของชาวบ้านจึงเห็นว่าเมืองแก(บนดิน)และเมืองแก(บนฟ้า)ไม่ใช่เมืองเดียวกันอย่างแน่นอน (จากการศึกษาภาคสนามอำเภอเดียนเบียนฟู จังหวัดไลโจว, ระหว่างกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ และ บทสวดส่งคนตายขึ้นเมืองฟ้า บันทึกเป็นภาษาไทดำ ของ "หมอ" ลอ วัน แฟง, ชาวไทดำ อายุ ๗๕ ปี, หมู่บ้านหินล่า อำเภอเดียนเบียนฟู จังหวัดไลโจว)

³⁷ ในแถบเมืองลอก็มีการสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น คือระหว่างกลุ่มไทดำและขมุ เช่นเรื่องเล่าเกี่ยวกับการเข้ามาครอบครองดินแดนของไทดำทำให้มีการต่อสู้กับผู้นำในท้องถิ่น ในที่สุดไทดำสามารถเอาชนะได้ และได้แต่งงานร่วมกับลูกสาวผู้นำชาวขมุ ก็แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมร่วมกัน (สัมภาษณ์ลอ วัน เบียน, ไทดำเมืองลอ, บ้านกานา, ตำบลเมืองลอ อำเภอเหียงะโล จังหวัดเหียนบาย, วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕)

เขียนประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเฉพาะภายในกลุ่มของไทยตัวเอง³⁸ ลักษณะของประวัติศาสตร์ร่วมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ตามวิธีการของการสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมักจะใช้ตำนานหรือนิทานปรัมปรา แสดงถึงการติดต่อทางวัฒนธรรมและอิทธิพลทางการเมืองระหว่างกลุ่ม เช่นตำนานท้าวสูงท้าวเจืองที่แพร่หลายในหมู่กลุ่มไทและขมุ ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งในการสร้างประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่ปรากฏในเอกสารจารึกของท้องถิ่นระหว่างคนไทยดำและขมุได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการที่ชาวขมุยอมรับอัตลักษณ์ที่เป็นวัตถุทางวัฒนธรรมของไทยดำ เช่น การแต่งกาย บ้านเรือน รวมทั้งภาษาไทดำในการติดต่อระหว่างกลุ่ม³⁹ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มไทดำที่เคลื่อนย้ายเข้ามาและมีอำนาจเหนือกลุ่มขมุ ในเวลาต่อมาเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีความสัมพันธ์กับกลุ่มนอกท้องถิ่นมากขึ้นโดยเฉพาะในบริบททางการเมือง การสร้างประวัติศาสตร์ก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมืองสูงกว่าด้วย เช่นในกรณีของไทยดำในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางการเมืองร่วมกับอาณาจักรใหญ่ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือความสัมพันธ์ทางการเมืองกับชาวเวียดนาม และความสัมพันธ์ทางการเมืองกับชาวยุโรปผ่านทางเมืองหลวงพระบาง ในช่วงเวลานี้ไทดำถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของทั้งสยามและเวียดนามตามที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของแต่ละฝ่าย เช่นเอกสารของสยามตั้งแต่สมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรีจนมาถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งชาวไทยดำถูกมองในฐานะของกลุ่มคนที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในพระราชอาณาจักร⁴⁰ ในส่วนของไทดำที่เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่บริบทของวัฒนธรรมสยามที่มีอิทธิพลทางการเมืองเหนือกว่า ก็มีผลต่อการแปลงผ่านอัตลักษณ์ของไทยดำกลุ่มนี้ในเวลาต่อมา ไม่เฉพาะเพียงแค่วัตถุทางวัฒนธรรมภายนอกที่จับต้องได้ แต่

³⁸ เอกสารสำคัญที่ชาวไทยดำได้แสดงให้เห็นประวัติความเป็นมาของกลุ่มเรียกว่า “ความไทเมือง” ซึ่งมีลักษณะพิเศษของจารึกการบันทึกประวัติศาสตร์ของชาวไทยดำ เนื้อหากล่าวถึงตำนานการสร้างโลก แล้วกล่าวถึงอดีตในลักษณะนิทานปรัมปราและสมัยประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน (James R. Chamberlain, “ความไทเมืองจากเมืองหม่วย”, ในรวมบทความประวัติศาสตร์ ฉบับ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙, หน้า ๙๑-๑๐๙)

³⁹ ตัวอย่างลักษณะนี้ปรากฏใน Georges Condominas, *From Lawa to Mon From Sa to Thai : Historical & Anthropological Aspect of Southeast Asian Social Space*, Gehan Wijeyewardene(ed.), Canberra : Department of Anthropology, Research school of Pacific Studies, Australian National University.

⁴⁰ ดูใน เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑, ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นอนุวิจุตสรณ์, กรมศิลปากร, ๒๔๗๔, หน้า ๓๒, ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔, พงศาวดารเมืองหลวงพระบาง, หน้า ๓๔๔, ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔๒, จดหมายเหตุเกี่ยวกับเขมรและญวน, กรุงเทพฯ : ศุภสภา, ๒๕๐๔, หน้า ๕๘๐. และ บังอร ปิยะพันธ์, ประวัติศาสตร์ของชุมชนลาวในหัวเมืองชั้นในในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น, วิทยานิพนธ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๙, หน้า ๙๖-๙๗.

รวมถึงแบบแผนชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ ไปจนถึงแบบแผนการปฏิบัติตามระบบความเชื่อจากการนับถือผีมาสู่การนับถือพุทธศาสนา⁴¹

ในช่วงเวลาเดียวกันประวัติศาสตร์ทางฝ่ายเวียดนามได้แสดงให้เห็นว่าดินแดนของเมืองแกงอยู่ในเขตแดนของอาณาจักรเวียดนาม ตัวอย่างหนึ่งของการสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างชาวเวียดนามและชาวไทยดำเกิดขึ้นจากเหตุการณ์สำคัญในท้องถิ่นในระหว่างปี ค.ศ. ๑๗๓๙-๑๗๖๙ คือ "การร่วมกันสู้รบกับกองโจรจากจีนโดยการนำของชาวเวียดนามกับคนไทดำในท้องถิ่น เหตุการณ์ดังกล่าวได้ทำให้เกิดวีรบุรุษชาวเวียดนามชื่อ Hoang Cong Chat ร่วมกับหัวหน้าคนไท ๒ คน ชื่อ งาย และ แข็ง ซึ่งในที่สุดได้ทำให้เกิดการรวมตัวระหว่างชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ เพื่อช่วยกันรักษาชายแดนของเวียดนามได้ในช่วงเวลานั้น"⁴² ศูนย์กลางของการต่อสู้ในครั้งนั้นอยู่ที่บริเวณบ้านผู้ ซึ่งอยู่ห่างจากใจกลางเมืองแกง (บริเวณบ้านกลางเมืองเดิม) ประมาณ ๓ กิโลเมตร ปัจจุบันมีการสร้างอนุสาวรีย์และศาลเจ้าให้กับวีรบุรุษชาวเวียดนามและวีรบุรุษชาวไทยทั้ง ๒ คนที่หมู่บ้านนี้

ลักษณะของการเขียนประวัติศาสตร์ที่ถูกจารึกไว้เป็นลายลักษณ์ที่ศาลเจ้าบ้านผู้ เป็นการสร้างสำนึกประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างชาวเวียดนามที่เข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองกับชาวไทยดำในท้องถิ่น โดยมีแกนทางประวัติศาสตร์ที่เวียดนามมีฐานะเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลทางการเมืองจำเป็นต้องผสมผสานไปกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเป็นส่วนร่วมซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มตามแกนของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างมานี้ แสดงให้เห็นว่าชาวไทยดำเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนาม บ้านผู้ก็มีฐานะสำคัญขึ้นในฐานะที่เป็นตัวแทนของศูนย์กลาง ขณะเดียวกันบ้านผู้ก็มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของเมืองแกงซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของหน่วยการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วย ความสัมพันธ์ชุดนี้มีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมในการเข้าร่วมแสดงความเป็นหน่วยปกครองเดียวกันที่สำคัญที่สุดคือ การเข้าร่วมพิธีเสนเมือง

⁴¹ สุมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ, ลาวโซ่ง : พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ, รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ, ๒๕๔๐ และ Chavivan Prachuabmoh, "Life, Ritual, and Beliefs Among Lao Song in Central Thailand", Paper present in the Seminar "The Study on Tai Groups in Vietnam", Organized by Institute for Southeast Asian Studies, National Centre for Social Sciences and Humanities of Vietnam & Thai Khadi Research Institute and Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University, 18 October 2000, Hanoi.

⁴² เรียบเรียงจากจารึกประวัติของ Hoang Cong Chat, ศาลเจ้าบ้านผู้ หมู่บ้านผู้ อำเภอเตียนเบียนฟู จังหวัดไลโจว

พิธีเสนเมืองของเมืองแก⁴³ เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้านในเขตเมืองแก ซึ่งจะต้องปฏิบัติเป็นประจำในช่วงเดือน ๖ ของทุกปี โดยใช้สถานที่บนเนินเขาสูงหนึ่งในเขตเมืองแกซึ่งเชื่อกันว่าเป็นที่ฝังศพของขุนลานเจือง วีรบุรุษในตำนานที่ถือว่าเป็นบรรพบุรุษสำคัญคนหนึ่งของกลุ่มไทดำ

การเข้าร่วมพิธีเพื่อแสดงถึงความเป็นสมาชิกภาพของชุมชนเมืองแกนั้น ในแต่ละหมู่บ้านจะต้องส่ง "หมอ" ประจำหมู่บ้านและควายสำหรับฆ่าเพื่อเซ่นผีแถนหลวงและผีบรรพบุรุษร่วมที่สำคัญ ยกเว้นหมู่บ้านผู้เท่านั้นที่ต้องส่งวัวและแพะมาร่วมพิธี โดยมีผู้ประกอบพิธีคนสำคัญคือเจ้าเมืองและหมอเมืองซึ่งอยู่ที่บ้านกลางเมือง ดังนั้นบ้านกลางเมืองจึงมีฐานะเป็นศูนย์กลางทางการปกครองของเมืองแก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบฐานะของบ้านผู้กับบ้านกลางเมืองแสดงให้เห็นได้ว่า ในช่วงเวลาไม่เกิน ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา บ้านผู้มีความสำคัญขึ้นมาในฐานะที่เป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และการเมืองกับชาวเวียดนาม ในขณะที่บ้านกลางเมืองเป็นบ้านศูนย์กลางทางการปกครองแบบจารีตของกลุ่มไทดำในท้องถิ่นเท่านั้น ความแตกต่างประการหนึ่งของบ้านผู้ที่ปรากฏให้เห็นในพิธีกรรมซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประวัติศาสตร์ชุมชนที่ผูกพันกับชาวเวียดนามซึ่งไม่เหมือนใครในชุมชนเมืองแกก็คือ การส่งแพะและวัวเข้าร่วมพิธีเสนเมือง ในขณะที่หมู่บ้านอื่นที่มีความผูกพันเฉพาะในท้องถิ่นด้วยตนเองส่งแต่ตัวควายมาเข้าร่วมพิธีเท่านั้น ซึ่งเป็นแบบแผนตามจารีตการเสนเมืองของไทดำทั่วไปที่จะต้องใช้ควายในพิธีเสนเมือง

จากตัวอย่างดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณาในประเด็นของการสร้างสำนึกใหม่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคลื่อนย้ายเข้ามาใหม่ แสดงให้เห็นผลกระทบต่อการแสดงอัตลักษณ์ระหว่างกลุ่มเก่า-ใหม่ นั่นคือการสร้างความแตกต่างเพื่อแยกแยะกลุ่มด้วยความผูกพันเชิงที่มาในแต่ละกลุ่ม ในขณะเดียวกันก็สร้างภาวะของการประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม โดยการเข้าร่วมพิธีกรรมเพื่อแสดงฐานะการเป็นสมาชิกร่วมชุมชน แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของกลุ่มไทดำในช่วงเวลานั้นเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งมากกว่าวัฒนธรรมของศูนย์กลางการปกครองที่เป็นชาวเวียดนาม ทั้งนี้เนื่องจากยังมีการแสดงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มในเชิงสัญลักษณ์ ความแตกต่างนี้เป็นระยะห่างทางสังคมระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็ยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามประสานเข้ามาของชุมชนที่ถูกสร้างให้ผูกพันกับประวัติศาสตร์ชาวเวียดนามกับชุมชนไทดำโดยการเข้าร่วมพิธีกรรมตามจารีต

⁴³ สัมภาษณ์พ่อเฒ่า ลอ วัน คอ, ชาวไทดำ อายุ ๘๘ ปี, หมู่บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอเดียนเบียนฟู จังหวัดไลโจว, วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓.

ของไทดำ ในกรณีดังกล่าวทำให้เห็นภาพของความสัมพันธ์ระหว่างชาวเวียดนามและชาวไทดำเมื่อช่วงเวลา ๒๐๐ ปีที่ผ่านมาว่าไทดำยังสามารถยืนยันที่จะแสดงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างเหนียวแน่นกว่า

เห็นได้ว่าความเคลื่อนไหวของประวัติศาสตร์สังคมยังไม่สิ้นสุดลง กระบวนการของการแปลงผ่านอัตลักษณ์ก็ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ประวัติศาสตร์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องคือ ไทดำและชาวเวียดนามได้ถูกสร้างขึ้นมาร่วมกันใหม่ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองต่างก็เป็นสังคมที่เติบโตมาจากฐานวัฒนธรรมคนละส่วนกัน การสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันนี้อาศัยเนื้อหาจากสถานการณ์ในอดีตและสร้างรูปธรรมในเชิงพิธีกรรมอ้างอิงกับสถานที่เกิดเหตุโดยมีศาลเจ้าบุษบาบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ พร้อมกับการแสดงความสัมพันธ์ผ่านพิธีเสนเมืองซึ่งเป็นพิธีกรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น กระบวนการนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามเข้ามารวมตัวและสร้างพรมแดนทางสังคมชุดใหม่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการสร้างฐานะของความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและการต่อรองระหว่างการเข้ามาร่วมเป็นสังคมเดียวกัน ดังเช่น การที่ประวัติศาสตร์ของศูนย์กลางให้ความสำคัญแก่วีรบุรุษชาวเวียดนามที่เข้ามาเป็นผู้นำช่วยคนไทยในการสู้รบกับศัตรูในเวลานั้น แม้ฐานะของไทดำในแง่ความสัมพันธ์ทางการปกครองกับศูนย์กลางจะด้อยกว่า แต่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น สัญลักษณ์จากศูนย์กลางที่ถูกสร้างขึ้นให้มีความหมายด้วยการนำเสนอปมเรื่องทางประวัติศาสตร์ต้องยอมจำนนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบพิธีกรรมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะของวิธีการการโต้ตอบไปมาของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสอง^{๔๔}

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการยืนยันแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มไทดำเกิดขึ้นหลังจากเวียดนามเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง เมื่อพิธีกรรมที่สะท้อนทั้งความสัมพันธ์เชิงอำนาจการปกครองระดับท้องถิ่นของกลุ่มชุมชนไทดำดังเช่นพิธีเสนเมืองถูกทางการเวียดนามห้ามมิให้ปฏิบัติโดยสิ้นเชิงตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ เป็นต้นมา

เมื่อแกนหลักทางวัฒนธรรมที่ยึดโยงความสัมพันธ์ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น และระบบความเชื่อหลักในการควบคุมสังคมและกำหนดสถานภาพบทบาทของชนชั้นทางสังคมดังเช่นพิธีเสนเมืองได้ถูกสลายพลั้งลง ความเหนียวแน่นของการยืนยันแสดงอัตลักษณ์ของไทดำที่เมืองแกงก็คลี่คลาย การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์เดิมของไทดำได้เริ่มเกิดขึ้นโดยมีทิศทางเป็นไปในลักษณะยอมรับวัฒนธรรมแบบเวียดนามเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น พลังของวัฒนธรรมเวียดนามเข้ามาสู่เมืองแกงยังมีความเข้มข้นมากขึ้นในช่วงชาตินิยมใหม่ของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ การรวมกันเพื่อต่อต้าน

^{๔๔} ผู้สนใจแนวความคิดนี้สามารถอ่านเพิ่มเติมใน Ulf Hannerz, *Transnational Connection: Culture, People, Places*, London : Routledge, 1996, อ้างต่อจาก S J Tambiah, Ibid.

ชาวฝรั่งเศสและชาวอเมริกันร่วมกับชาวเวียดนาม ทำให้ฐานะของไทยดำมีพื้นที่ที่ชัดเจนในประวัติศาสตร์ของเวียดนามยิ่งกว่าช่วงเวลาใดๆ ที่ผ่านมา การเคลื่อนย้ายประชากรชาวเวียดนามตามนโยบายรัฐตั้งแต่ช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ เป็นต้นมา มาจนถึงการยกฐานะของเมืองแกลงหรือเดียนเบียนฟูปัจจุบันขึ้นเป็นศูนย์กลางทางราชการและเศรษฐกิจของจังหวัดไลโจวด้วยแนวคิดของการสร้างเมืองแบบสมัยใหม่ของเวียดนามในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ค่อยๆ รื้อทำลายโครงสร้างดั้งเดิมของชุมชนไทดำให้สูญไป กระทั่งในปัจจุบันนี้ อัตลักษณ์ของชาวไทดำในเมืองเดียนเบียนฟูได้ถูกลบและแปลงผ่านมาสู่โลกสมัยใหม่ซึ่งนำโดยชาวเวียดนาม ทำให้เกิดการร่วมผสมผสานความเป็นหนึ่งเดียวทางชนชาติระหว่างไทดำกับเวียดนามมากขึ้น

๓. พหุชาติพันธุ์แห่งชาตินิยมเวียดนาม (multiethnic nationalism in Vietnam)

ตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนานในพื้นที่ของประเทศเวียดนาม ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป แต่ก็ได้อาศัยอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมาเป็นเวลานาน

ในแต่ละบริเวณย่อยๆ ก็ปรากฏให้เห็นการตั้งถิ่นฐานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มที่พูดในภาษาตระกูลเดียวกัน เช่น ไทแกลงกับไทเมืองในจังหวัดเหงะอาน ไทดำกับลาฮาในจังหวัดเซินลาและลาวกาย หรือกลุ่มตระกูล, สาขาภาษาที่ต่างกัน เช่น กลุ่มไทต่างๆ กับกลุ่มเหมื่องในจังหวัดแทงหัว ไทดำกับลาฮาในจังหวัดเซินลา ทั้งหมดต่างก็มีการรับ ปรับ เปลี่ยน แปลงผ่านอัตลักษณ์ของกลุ่มตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์สังคมที่ผ่านมา เรายังพบได้ว่า กลุ่มที่เคยพูดภาษาตระกูล, สาขาอื่น เช่น เหมื่อง หรือ ลาฮา สามารถพูดภาษาไทได้อย่างคล่องแคล่ว สภาพชีวิตของชาวลาฮาทั่วไปไม่ได้แตกต่างจากไทดำ ความเป็นไทแกลงในสายเลือดไม่สามารถมองเห็นจากภายนอกได้เมื่อไทแกลงเปลี่ยนรูปลักษณะทางวัฒนธรรมมาเป็นแบบไทเมือง และไทดำยินดีที่จะเรียกตัวเองว่าเป็นไทขาวด้วยเงื่อนไขของอิทธิพลการปกครอง ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มในท้องถิ่น

เมื่อบริบททางสังคมได้ขยายพรมแดนกว้างไกลมากกว่าความเป็นท้องถิ่น แม้ว่าในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีระบบการปกครองตามแบบจารีตของกลุ่มตนเองก็ตาม แต่ค่อยๆ ถูกสลายไปโดยผู้มีอำนาจปกครองที่มาจากภายนอก ทั้งจากชาวฝรั่งเศสในสมัยแห่งอาณานิคม และการปรับรูปแบบการปกครองในทุกๆ ส่วนของประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันกับศูนย์กลางโดยชาวเวียดนามหลังจากการปลดปล่อยจากฝรั่งเศสในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ หรือเรียกได้ว่าเป็นยุคโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh Era)

ช่วงเวลานี้เองที่ความคิดแบบชาตินิยมเวียดนามในสมัยใหม่ได้พยายามรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยเป้าหมายของการสร้างชาติเป็นหนึ่งเดียว และการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติเวียดนาม⁴⁵

ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ความสำเร็จในลักษณะพหุชาติพันธุ์ในชาตินิยมเวียดนาม เกิดขึ้นมาจากการวางรากฐานแนวทางการสร้างชาติที่ชัดเจนของประธานาธิบดีโฮจิมินห์นับตั้งแต่ปีเริ่มต้นแห่งการประกาศอิสรภาพของประเทศเวียดนาม ความร่วมมือในการสร้างประเทศเวียดนามเป็นพันธกิจร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในการผสมรวมความเป็นหนึ่งและความกลมเกลียวมั่นคง ซึ่งจะต้องดำเนินไปอย่างถึงที่สุด ดังปรากฏในเจตนาของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ที่เขียนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ความว่า

"From now on, the ethnic groups who are already united to one another, must further

strengthen their solidarity, who have already tried their best, must further strive for the maintenance of national independence and make it firms, and build the new country of

Viet Nam. During the hard times we've tried together, and in peace we'll enjoy together"⁴⁶

เจตนาฉบับนี้ได้กลายเป็นคำประกาศที่มีความหมายมากต่อความสำคัญของชนชาติส่วนน้อยในประเทศเวียดนาม ด้วยปรากฏในสถานที่ราชการสำคัญกลางนครหลวงฮานอย แสดงถึงความเป็นสังคมแบบพหุชาติพันธุ์ในชาตินิยมเวียดนามอย่างชัดเจน และเจตนารมณ์นี้ได้รับการสานต่ออย่างแน่วแน่ในเวลาต่อมา ทั้งที่ปรากฏในภารกิจการศึกษาของวงการชาติพันธุ์วิทยา⁴⁷ และนโยบายด้าน

⁴⁵ *Vietnam-Image of the Community of 54 ethnic Groups*, The ethnic cultures publishing house, Hanoi, 2000, p.15.

⁴⁶ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เขียนไว้เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ปัจจุบันประกาศไว้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสรณ์สถานประธานาธิบดีโฮจิมินห์ กรุงฮานอย

⁴⁷ ในวงการวิชาการด้านชาติพันธุ์วิทยาของเวียดนามเองก็มีความกระตือรือร้นต่อการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เนื่องจากประเทศเวียดนามประกอบด้วยกลุ่มคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์เป็นจำนวนมาก ความหลากหลายนี้เป็นที่มาของลักษณะพหุชาติพันธุ์ในพรมแดนของความเป็นชาติเวียดนาม ซึ่งได้ก่อรูปขึ้นมาตามนโยบายชาตินิยมบนพื้นฐานของการรวมกลุ่มชนชาติส่วนน้อยกลุ่มต่างๆ ในเวียดนาม ดังปรากฏชัดในการจัดประชุมของนักชาติพันธุ์วิทยาทั่วประเทศเวียดนามเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ผลของการประชุมครั้งนั้นได้รวบรวมรายงานขึ้นต่างๆ ตีพิมพ์ภายใต้ชื่อหนังสือว่า "Nationality Review of the former Central Committee for Nationalities" (Khong Dien, "Ethnic Composition" In Seminar on The Study on Tai Group in Vietnam ,Hanoi, 2000, Ibid) ในเวลาต่อมานักชาติพันธุ์วิทยาก็ได้ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยมีแนวทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อความผูกพันทางประวัติศาสตร์ร่วมในการรวมกันเข้าเป็นหนึ่งชาติเดียวกัน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากความร่วมมือในการปฏิวัติปี ๑๙๕๕ (พ.ศ.๒๔๘๘) รวมทั้งสงครามต่อต้านฝรั่งเศสและอเมริกาใน

ประชากรของรัฐบาลโดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของชาวเวียดนามเข้าไปอยู่ร่วมกันในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นถิ่นฐานของคนไท ตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๖๐ เป็นต้นมา

ความสำเร็จของแนวความคิดพหุชาติพันธุ์แห่งชาตินิยม (multiethnic nationalism) นับตั้งแต่ได้ถูกนำมาปฏิบัติเป็นแนวทางสำคัญในขบวนการต่อสู้ร่วมกันของบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กับชาวเวียดนามเพื่อปลดปล่อยประเทศเวียดนามจากผู้รุกรานต่างชาติ ได้สร้างสำนึกร่วมของความเป็นหนึ่งเดียวและความผูกพันร่วมระหว่างกลุ่มโดยมีอัตลักษณ์ชาวเวียดนามเป็นแกนกลางของการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติ ซึ่งจะเดินไปสู่เป้าหมายของความเป็นพหุชาติพันธุ์แห่งชาติเวียดนาม (multiethnic Vietnamese nation)⁴⁸ ก็ได้ส่งอิทธิพลต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ค่อยๆ ละบพรแดนของความแตกต่างมาสู่คำเรียกนิยามตนเองใหม่อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเช่นเดียวกัน ดังว่า

“...แต่ตอนนี้ก็มารวมกันเป็นไทเดียวกันแล้ว”

“ไทแดง ไทเมือง ไทเมือย รัฐบาลยังชื่อว่า ไทกาย หมด”

“นั่นละเป็นไทเมือง แต่แต่งตัวแบบเวียดนาม ตั้งอยู่ขึ้นไปทางเหนือเขตบ้านนี้ ละก็เป็นผู้แกวไปแล้ว ลูกสาวก็เป็นผู้แกว.....”

สถานการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเวียดนามจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพหุชาติพันธุ์แห่งชาตินิยมเวียดนาม(multiethnic nationalism in Vietnam) ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ร่วมกับสถานการณ์กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วประเทศเวียดนาม

ช่วงเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์สังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ บนดินแดนของประเทศเวียดนาม ดันกำเนิดอันหลากหลายและการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนต่างๆ ในระยะเวลาที่ต่างกัน นำพาให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาอาศัยและหลอมรวมเข้าเป็นชาติเดียวกัน ความต่างเหล่านี้ถูกอธิบายให้เข้าใจในนิทานปรัมปราเรื่อง “ไซร้อยฟอง”⁴⁹ ซึ่งถูกเลือกให้เป็นนิทานต้นกำเนิดที่สำคัญที่สุดของชาติเวียดนาม กล่าวถึงมนุษย์เกิดมาจากไซร้อยฟองโดยมีพ่อที่อยู่ในทะเลกับแม่ที่อยู่บนแผ่นดิน ด้วยความต่างของกำเนิดของพ่อและแม่ ในที่สุดลูกครึ่งหนึ่งต้องถูกแบ่งไปอยู่กับพ่อในทะเล ส่วนอีกครึ่งหนึ่งอยู่กับแม่บนแผ่นดินและได้กลายเป็นบรรพบุรุษของชาวเวียดนามต่อมา แม้จึงเสมือนชาติเวียดนามอันประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หรือลูกๆ ทั้งหลายที่เป็นพี่น้องร่วมกันและอาศัยอยู่บนแผ่นดินแม่เดียวกัน นั้นหมาย

ทศวรรษต่อมา (Nguyen Khac Vien, 1972, Ibid) และอ่านเพิ่มเติมได้ใน Dang Nghiem Van , "Relationship between ethnic communities (ethnicities) and sociopolitical communities (nations) in history", 1998, Ibid pp.60-110.

⁴⁸ Dang Nghiem Van, 1998, Ibid, p.44.

⁴⁹ *Truyen Co Tich Viet Nam : Vietnamese Legends and Folk Tales*, The GIOI Publisher, Vietnam, 2001, pp.17-24.

ถึงว่า ในที่สุดแล้วความต่างในที่มาทางประวัติศาสตร์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็ถูกลบให้เลือนหาย กลายเป็นพี่น้องร่วมท้องแม่เดียวกันตามตำนาน

หมายเหตุ – ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ร.ศ. สมิตร ปิตุพัฒน์ หัวหน้าโครงการวิจัย ด้วยความร่วมมือกับ Professor Pham Duc Thanh ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา กรุงเทพมหานคร ประเทศเวียดนาม โดยมีสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน และนักวิชาการเวียดนาม Dr. Nguyen Duy Thieu , Mrs. Trinn Dieu Thin แห่งสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทุกระดับของเวียดนาม กับนักวิจัยสถาบันไทยคดี อาจารย์และนักศึกษาปริญญาโทสาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลทั้งชาวกิ่งและชาวไทยในประเทศเวียดนาม

The Relationship Between Thai and La Ha People

Dr. Tran Huu Son

There are 7000 La Ha people living in Thuan Chau and Muong La district of Son La province, and Than Uyen district of Lao Cai province. La Ha people can only be found in Vietnam, and is one ethnic group with their language belonging to the Ka Dai group. Thus, studying the relationship between La Ha and Thai people is very important for understanding the relationship among different ethnic minority groups within the Ka Dai language group. In ancient time, they were all of one language source, and nowadays there are still a lot of similarities in their language, material culture, and customs.

I. About the Language

1. About the basic vocabulary

Within the 100 units of vocabulary we have chosen for comparison, the number of common words between La Ha and Thai language reaches 43%. This is not a small ratio, and what is more is that these capital common words are distributed in different categories: about the physical body, natural phenomena, about situations and properties...Because of this, the study of the relationship between the origin of La Ha language and that of Thai language should not be overlooked. Here are some examples:

English

<i>La Ha</i>	<i>Th,i</i>	<i>Vietnamese</i>	<i>English</i>
ta ¹ lin ⁵	lin ⁶	l-ii	Tongue
ka ¹ zX ¹	KX ⁴	Cæ	Neck
ka ¹ ma ¹	Mœ ⁴	Tay	Hand
ka ¹ ta ²	ta ⁶	m ³ at	Face
ka ¹ ha ¹	Hu: ¹	Tai	Ear
ma ¹ luN ¹	Law ⁶	Sao	Star
la ⁴ kan ⁴	k ^ˈ m ⁴	® ^a m	Night
ta ¹ w ^ˈ n ⁴	ta ¹ ven ⁴	mÆt trêi	Sun

k ^ː n ¹	Qw ^ː n ⁴	Khāi	Smoke
ʎaj ¹	Sai ⁴	c, t	Sand
PXm ²	Pu: ⁴	Nói	Mountain
MXk ⁵	MX ^{/5}	m@y	Cloud
Ka ¹ la ¹	c ^ː m ⁵	GÇn	Near
Ka ¹ lΦi ¹	l ^ː k ⁵	Xa	Far
BaN ²	baN ⁴	Máng	Hip
PXm ⁶	PXm ³	Trβn	Round
LXi ²	LXi ⁵	b-i	Bird
zœn ¹	Zœn ⁶	@øng	Stand
hop ¹	Lom ⁵	Thæi	Blow
ba ⁴	Ma ¹	Chă	Dog
nΦk ⁵	Nok ⁶	Chim	Bird
ma ¹ la ¹	Pa ⁴	c Fish	
maj ²	Maj ⁶	c Tree	© * y
sa ⁴	SXn ²	hai Two	(2)

2. About pronunciation

There are quite a few situations in which words in La Ha and Thai languages have the same pronunciation and meanings, like the following words:

La Ha	Th, i	Vietnamese	English
tap ¹	tap ⁵	G a Liver	n
Pum ²	pum ⁶	B ô Stomach	n g
la ¹ /wΦk ³	la ¹ /Φk ³	N g Chest	ù c
baN ²	BaN ⁴	M á Hip	n g
PXm ⁶	PXm ³	T r Ruond	β n
LXi ²	LXi ⁵	B ˊ Swim	i

zœn¹ zœn⁶ § ø n g
Stand

We can see immediately that there are just a few differences between different words in these two languages in their tonal pronunciation. And the positions of the vowels and consonants are also the same. These words are distributed in different categories: different words of the physical body (1), different words for situations and properties (2), and groups of words for activities.

Besides, the different units of similar words in La Ha and Thai languages also reflect a few phenomena of common changes of pronunciation in many other language groups in Southeast Asia.

--Firstly, it is the process of turning into single consonant:

Among the different capital words of La Ha and Thai languages, we have found out that the similarities between words of multiple consonants (La Ha) and single consonants (Thai) are very clear. In La Ha language, the form of double consonants is still preserved for many basic words about the physical body and different natural phenomena (may be it is the ancient form). But in Thai language, many similar words have undergone the process of simplified pronunciation, like turning into single consonant.

<i>La Ha</i>	<i>Thai</i>	<i>Vietnamese</i>	<i>English</i>
Ta ¹ lin ⁵	lin ⁶	l-ii	Tonguo
Ka ¹ ta ¹	ta ⁶	M ³ /t	Eye
La ⁴ kan ⁴	k ² m ⁴	@*m	Night
Ma ¹ luN ¹	law ⁶	Sao	Star

Although nowadays the meanings of some elements (ta, ka, la, ma) of the La Ha language has already been obscured, it is still valuable for studying the construction of words. The role of the first consonant, like ka and la, in acting as supplementary elements in constructing the different sounds of words is still very clear. This can be combined with words about familial relationship and can act as category words or nouns, such as:

Brother

Father

Among the 100 units of vocabulary of the La Ha language, we are examining 25 situations which have the first consonant. This is the basis that has made linguists like A. Houdricourt and Hoang Van Ma putting La Ha language next to the language of Pu Peo within Ka Dai language group. Surely, the argument about La Ha language that Hoang Van Ma has extracted from Noong Lay dialect has not yet shown clearly about the relationship of the original sources of these two languages.

Here we would like to add some data from Ta Mit in order to shed new light on such argument.

<i>La Ha</i> (<i>Tu Mỹt</i>)	<i>La Ha</i> (<i>Noong Lay</i>)	<i>Thai</i>	<i>Vietnamese</i>	<i>English</i>
ma ¹ luN ¹	kluN ²	law ⁶	Sao	Star
la ¹ / wan ²	v ^ː n ⁵	v ^ː n ³ / vEn ⁴	Nguy	Day
ka ¹ ma ¹	ma ¹	mœ ⁴	Tay	Hand
ka ¹ ha ¹	xla ¹	hu: ¹	Tai	Ear

Observing the above data we can directly see that: In Noong Lay dialect, there are still traces of double consonant preserved in some combination of supplementary consonants:

The original sound + l (kl, khl) in different words of kluj (star) and Xla (ear), making it follow one aspect of the Thai language, the Ta Mit dialect of La Ha language still preserves the form of double consonant similar to that of Pu Peo dialect. This is the internal issue of the transformation of La Ha language, different dialects of such language has already developed in different ways. This can even be shown clearly in the number system:

<i>Pu Peo</i>	<i>La Ha</i> (<i>Tu Mỹt</i>)	<i>La Ha</i> (<i>Noong Lay</i>)	<i>Thai</i>	<i>Vietnamese</i>
cja ²	c ^ː m ⁵	c ^ː m ⁶	nœN ⁵	1
se ³	sa ⁴	sa ⁵	SXN ¹	2
t ^ː w ³	t ^ː w ¹	tΦw ³	Sam ¹	3
pe ³	pa ¹	pa ³	Si ¹	4
ma ²	ma ¹	ha ⁶	Ha ³	5
ʃ ^ː m ³	z ^ː m ¹	HXk ⁴	HXk ²	6
tu ³	TX ¹	cet ⁴	cet ²	7

zœ ¹	Ma ¹ hu ²	pEt ⁴	pEt ²	8
sja ⁴	Sawa ²	kΦw ⁶	kΦw ²	9
pΦt ⁵	pΦt ⁵	sep ⁴	sip ²	10

Next to the process of transforming to single consonant, when we compared the basic capital words of the La Ha and Thai languages, we have also discovered that there are some similar pronunciation that follow their own rules. For example, like different pairs of corresponding supplementary first consonant of the two languages.

It is easy to see that in La Ha and Thai languages, the process of change has appeared in the last sound of some supplementary consonants. From the above examples, we can see that the historical changes of the pronunciation of languages have been following one rule: the last sound of a word that stopped at the throat /k/ in La Ha language would change into a very obscure sound at the throat /ʔ/ in Thai language. It is even possible that the structure of the supplementary sound /ʔ/ might have totally disappeared through time. Among the different units of vocabulary of Thai language that we are examining, only the word "nguc" has preserved the last sound /k/. More specially, this word has the trace of double consonants:It may be asserted right away that this is a very ancient word and has been preserved in Thai language till nowadays, thus it has not been governed by the rule of changes in the language.

--About the tones. The first thing we have discovered in La Ha and Thai language is that both languages have 6 tones. In the field of sounds they can be divided into two groups: high and low tones. About the feature of ..., both languages have one circular sound, all other tones are comparatively flat.

Through comparison, we can see clearly the relationship between La Ha and Thai language. The ratio of the words of numbers and basic vocabulary reaches 43%. And in the field of pronunciation, the correspondence between the La Ha and Thai language can fill up different planes: multiple consonants -- single consonants; supplementary first sound (/d-l/; /p-f/), the principal sound (the original singular sound - the original double sound); the last sound (close - open) and tones. The above elements are enough to prove the relationship of the same

original source of the two languages. Using the methodology of phonetics of M. Swadesh to determine the time when the two languages were divided from one into two, we asserted that: According to the basis of this methodology theory, in the usual situation, after some period of time (around 1000 years), different languages would have preserved some ancient basic words and with a proportion similar to each other (around 86% of 100 basic words). This ratio is called the preservation coefficient. The time that two languages would branch off from the same origin can be calculated by this formula

In the above formula, the time that divides two languages (counted by 1000 years), C - the number of general words of two languages, r - preservation coefficient ($r = 0,86$ with 100 basic words). We use some real numbers in the formula

With this calculation, we have come to a conclusion that it was about at the year 1247 BC, ie the time when two languages branched off was 3000-4000 years ago. Comparing with the history of different Thai - Ka Dai languages (about 7000 years), the relationship of the same origin of the two languages of Thai and La Ha is not too far from now.

II Traditions and Customs

It is easy to see the different cultural elements that Thai culture has brought into La Ha culture, eg., in economy, material culture, houses, costumes, and the ways of communing. Nowadays, in customs and religious belief, Thai culture continues to influence La Ha culture strongly.

1. About the concept of soul

The La Ha and Thai people, like other ethnic people, believe that both human beings and animals have souls. But the domains of objects that are thought to be having souls are a bit different:

1.1 Objects

The La Ha people only think that human beings and those things they are familiar with have

souls (like poultry, and animals like tigers, bears...). They call these "Kai sam". Besides, some important plants, like rice, corns, flowers, also have souls. Almost all things in the nature, and different things created by man (different cultural products, like the house pillar, kitchen, mountain field, gardens...) are all called "Ky Da" ghosts. For examples, mountain field ghost is called "Ky da ung ha", garden ghost is called "Ky da sun"...

The domain of things that are thought by Thai people to be having souls are much wider: human beings, all animals, products created by human labor all have souls (named Khuon or Khoan); mountain field soul is "Khuon Hay", "Khuon ca", while rice soul is "Khuon Kham"...On the other hand, all natural forces (those which are not created by man) only have ghosts but not souls. For example, they only talk about "Phi din", "Phi nam", but not "Khuon din".

1.2 The number and role of the human soul in Thai and La Ha culture have points similar as well as different.

La Ha people think that every person has 8 souls "Kai sam": head soul, nose soul, mouth soul, chin soul, left hand soul, right hand soul, left foot soul, and right foot soul. Thai people think that people have 80 souls, 30 in the front and 50 at the back.

La Ha people and Pu Peo (La Qua) are both in the Ka Dai language group, they both think people have 8 souls. It is yet not possible to make an account of all the souls within the Thai concept. Perhaps, the number of 80 is just used to emphasize a number larger than 8. It is possible that in ancient time, Thai people, like La Ha, La Qua, also have the concept that people have 8 souls. It was only in later days that Thai people developed the concept of 80 souls. In the concept of souls of Thai people, La Ha people, and La Qua people, the soul above the head is the most important one. When La Ha people die, the head soul, the nose soul, the chin soul, the mouth soul will all turn into a ghost called "Ky da khom".

2. About some major traditions and customs

Among some of the major circular rites and customs, such as giving births, wedding, building new houses, praying to ghosts and souls, the La Ha and Thai have many aspects in common, eg., in different rites, formal ceremonies, and things used during the rituals. But the details in the ceremonies and rituals are different. Within these, there are still some elements in La Ha and Thai culture that are similar to culture of other ethnic groups which belong to the

Ka Dai language group (like Le people, La Qua people), or similar to culture of the Tay and Nung people in northern Vietnam.

2.1 Building new houses

The custom of building new houses of La Ha and Thai people both have 3 major rituals: stay in a temporary shelter before moving into the new house, build the main pillar, and the rite of moving to the new house. But in all these rites, there are some differences.

---La Ha and Thai people both have the custom of building a temporary shelter (at least for one night), or a few nights before moving to the new house. The temporary shelter of the Thai people is like a boat turning upside down. This shelter is built by two roofs holding onto each other and has no walls. On the two sides, there are doors for entering. This style is similar to the style of houses of the Le people of Hai Nam Island. The temporary shelter of the La Ha people has only one roof standing on 4 pillars (the front is high, the back is low, it is like a cave, it is also similar to the mountain shelter of the Tay - Nung people of Lao Cai).

---La Ha and Thai people are very concerned about building the main pillar of the house. For the Thai people, it is for the relatives of the wife to get the wood and build the main pillar. For the La Ha, only the male household head has the right to get the wood to build the pillar.

---In the rite of moving into the new house, Thai people will bring with them some weapons and tools related to growing wet rice (plough, the rope used to tie the buffalo). La Ha people use their cross-bow to shoot into the principal pillar. The Quang families will even take the shelter of the cat and throw it into the new house (to symbolise as if it is the house of the tiger). Also, they will bring with them a melon for protecting the soul of rice-stalks and some tubercles symbolising the leftover of rice-stalks...actually any produce related to the culture of melons, bulbs, tubercles etc--the food that people in Southeast Asia depended on before they know how to plant wet rice.

2.2 Wedding ceremonies

In the wedding ceremonies, different forms and procedures of the wedding rituals of the La Ha and Thai people are also similar: feasting, going to stay in the bridegroom's house, and rites for picking up the bride. However, some details of the procedures are not the same.

For Thai people and Mon - Kho Me people, the ritual of going to the bridegroom's house

includes greeting and reporting to the house ghost, tying up the bride's hair (like a ball), paying money to the bride's parents for their hard work in feeding their daughter, getting the blanket and the mat...For La Ha people, there are some difference in the different parts of the ritual. There must be some gifts: La Ha people must use field mouse meat, wine, a pole for carrying the wine pot of the "Po Xu" grandfather, which symbolizes the male organ. On the other hand, La Ha people do not have the rite of "Tang cau" like that in the Thai and Mon - Kho Me culture.

2.3 Funerals

Before the 50s of the 20th century, the rituals of paying tribute to the ghosts were quite simple for the La Ha people. The dead was wrapped with 8 bamboo mats before being buried. They did not use coffins. La Ha people like to be buried near their houses. There are no forest ghosts "Tron Pa Hiu". Nowadays, starting from the rite of shooting for reporting about the death, the son of the deceased will make 8 symbolic cuts into ancestral table. The wife of the deceased has to untie her hair before she cry loudly for the dead and to go into the kitchen to pay tribute to the kitchen ghost. All these are similar to the customs of the black Thai. The special way of sending the deceased to the grave, the funerary cloth, the rites of burying and addressing to the forest ghost, and the way of building the graves are all similar to those of the Thai. One particular point is that in the customs of the Thai and ethnic people belonging to the Mon - Kho Me language group, the role of the son-in-law is very important. But for La Ha people, the role of the son-in-law is only secondary. The person presiding the funeral ceremony is the village head and not the son-in-law. When going towards the grave, for La Ha people, it is the eldest son, and not the son-in-law, who should lead in the front and holds a torch. This custom is similar to that of Tay people in Thai Nguyen: the eldest son or eldest grandson hold the torch and go first.

III. Material Culture

Today, the costume of the La Ha has been deeply influenced by the Thai. Just by looking at the costume of La Ha and Thai women, it is hard to tell which is which. They both wear a short blouse with a line of white butterfly buttons in the middle front part, a black skirt with some white

and red flowery decoration, and a green waist band. In Son La, the La Ha women also wear a 'pieu' scarf similar to that of Black Thai women. The long dress of the daughter-in-law worn in a funeral is also similar to the "Xua Luong" of the Thai. This is a robe with a big round neck, one has to put it on through the head. Around the chest, there are different pieces of cloth of bright red and yellow colors sewed together. In Than Uyen, the women also wear an apron in the front or on the waist. It is like the women of Tay-Nung people in Lang Son and Cao Bang.

The houses of the La Ha and the Black Thai in the Northwest have many similarities. The framework and the whole structure of the houses are the same. In Son La, one cannot tell the difference between a La Ha house and a Thai (or houses of the Mon - Kho Me) house. But in Than Uyen, the La Ha houses do not have a sign of the tortoise, like that in the houses of the Thai and the Khang.

The houses of the La Ha do not have windows like those in the houses of the Thai. However, other than that, the structure of the sleeping places, the living room for welcoming guests, and all other different parts of the houses are the same as the Thai houses. They call these by the Thai language.

In Than Uyen, the La Ha do not place the ancestral table at one corner of the house like that done by the Thai and Mon - Kho Me people. The ancestral table of the La Ha is made by bamboo and is placed between the guests' room and the household's room. The ancestral table of the Quang lineage is made by bamboo pole and is placed in the same position like that of the La Ha.

Like the ways of communing and transportation, the productive tools of the La Ha are also similar to those of the Thai.

IV Some Comments

1. La Ha people are also like some ethnic people of the Mon - Kho Me group (Khang, Xin Mun). They have been living on flat plains of the Northwest of Vietnam for many generations. The Thai only newly arrived in the Northwest (around the 11th and 12th century). The fighting between the Thai and the Xa people (La Ha, Khang, Xinh Mun) was very fierce. La Ha people was assimilated by the Thai, like the Thai in Phuc Son commune and Thach Luong commune of the Van Chan district of the Yen Bai province (the land of the Muong

Cha). This is the place for the "Nam toc tat". A part of La Ha people went to live in Than Uyen, but they still used the name of their hometown "Xa Cha". The fact that La Ha people have been living together and exchanging their culture with the different indigenous Mon - Kho Me (Khang and Xinh Mun) ethnic groups and the Thai has been going on for long time (thousands of years). In such process, La Ha people, like different groups of the Xa people, have been influenced deeply by the Thai culture. It is due to the facts that, comparing to Thai people, the La Ha has a smaller population, a less developed economy and less developed social culture. In Son La, 60% of the La Ha language has been incorporated with the Thai language, and in Than Uyen, 43% the La Ha language has been assimilated.

2. La Ha people did not only assimilate into the Thai culture (the two ethnic groups have been mixing with each other since the 11th and 12th century), they have also preserved many of their own traditions like those of the Ka Dai people.

The houses of the Black Thai living in Son La, Than Uyen have round-shaped roofs like tortoises, which hold onto each other. But the houses of La Ha people in Than Uyen have straight roofs and square pillars like those of the Tay - Thai in the North of Vietnam, Guangxi and Yunnan of China, and Lao. This is the style of the houses of the Thai before they mixed with and incorporated the culture of Mon -Kho Me people. They are the ones who use a round frame for the roof. The costume of the women in funerals includes an apron (it is like the apron of the people living on the western border area between Vietnam and China). In the custom of building new houses, both Thai and La Ha people have the ritual of staying in temporary shelters.

The Le people of the Hai Nam Island -- one ethnic people with their origin from the Ka Dai group. Although the La Ha and the Pu Peo (La Qua) are in places far away from each other, their concept about the soul is similar (both have 8 souls, different souls at different parts are all originated from the ancestral places). In the languages of La Ha and Pu Peo, there are particular similarities. 27% of the La Ha language is similar to the Pu Peo language. Within this, there are around 170 units that are present in the languages of La Ha, Pu Peo and Thai. There are around 100 units that only appear in the languages of La Ha and Pu Peo. Just as what Hoang Van Ma has argued, the La Ha language has the same origin with the Tay-Thai

language, however, it has a closer relationship with the Pu Peo language. What is more is that La Ha and Pu Peo languages have more similarities in basic words such as in the spheres of the physical body, natural phenomena and numbers. Moreover, the two languages have similar preliminary consonants: Ka, Ma...which are not present in Thai language.

3. Thus, the La Ha and Thai people have relationships criss-crossing each other.

The first relationship is that in ancient time they are both of the same origin (in language and customs). Today, their relationship is not only deep in the aspects of customs, religious beliefs, material culture, but also deep in languages.

The second relationship is that the La Ha culture has been influenced greatly by the Thai culture through a long period of time of exchange. This is reflected profoundly in language, culture, and all aspects of traditions and customs. This relationship has a great effect on La Ha culture and has brought about a crisis for this culture since it is gradually losing its own characteristics. It is naturally assimilated by the Thai culture. Because of this, one urgent problem now is to study and find out ways to establish some policies for preserving the characteristics of the La Ha culture.

The relationship of La Ha and Thai culture is very close and they were of the same origin. And they are now in a process of getting closer again. This is reflected in both tangible and intangible aspects. All these are also calling urgently for some solutions for preserving the characteristics of the La Ha culture.

The Cultural character of the Muong people: The comparative study between the Muong culture and the Thai Culture

By: Dr. Nguyen Duy Thieu

1. Tay Muong and Muong people

According to the classification made by Vietnamese ethnologists, there are eight ethnic minority groups¹ speaking the Thai-Kadai language, which include: Tay, Thai, Nung, San Chay, Glay, Lao, Lu, Bo Y (belonging to Tay-Thai group), La Chi, La Ha, Co Lao and Pu Peo (belonging to the Kadai or mixed ethnic group²), as being illustrated in Table 1 below.

Table 1: Ethnic groups belong to the Thai-Kadai language-speaking ethnic group in Vietnam.

Code	Ethnic name	Population	Other names	Provinces where they inhabit
1	Tay	1,477,514	Tho, Ngan, Phen, Thu Lao, Padi	Cao Bang, Lang Son, Ha Giang, Tuyen Quang, Bac Thai, Lao Cai, Yen Bai, Quang Ninh, Lam Dong.
2	Thai	1,328,725	Tay, Tay Khao (White Thai), Tay Dam (Black Thai), Tay muoi, Tay Thanh (Man Thanh), Tay Muong	Son La, Nghe An, Thanh Hoa, Lai Chau, Lao Cai, Yen Bai, Hoa Binh
3	Nung	856,412	Xuong, Giang, Nung An, Phan Sinh, Nung Chao, Nung Loi, Qui Rin, Khen	Cao Bang, Lang Son, Bac Can, Thai Nguyen, Ha Giang, Tuyen Quang, Bac

¹ Dr. Nguyen Duy Thieu, Institute for Southeast Asia Studies - Hanoi

			Lai	Giang, Lao Cai, Yen Bai, Quang Ninh, Lam Dong, Ho Chi Minh City.
4	San Chay (Cao Lan, San Chi)	147,315	Cao Lan, Man Cao Lan, Hon Ban, San Chi (also called as Son Tay, not including the San Chi groups in Bao Lac and Cho Ra)	Bac Can, Thai Nguyen, Bac Giang, Cao Bang, Lang Son, Lao Cai, Yen Bai
5	Glai	49,098	Nhang, Dang, Pau Thin, Pu Na, Cui Chu (Quy chau), Xa	Lao Cai, Yen Bai, Ha Giang, Tuyen Quang, Lai Chau
6	Lao	11,611	Lao Boc, Lao Noi	Lai Chau, Son La, Thanh Hoa, Lao Cai, Yen Bai
7	Lu	4,964	Lu, Nhuon (Duon)	Lai Chau
8	Bo Y	1,864	Chung Cha, Trong Gia, Tu Di, Tu Din	Lao Cai, Yen Bai, Ha Giang, Tuyen Quang
9	La Chi	10,765	Cu Te, La Qua	Ha Giang
10	La Ha	5,686	Xa Khao, Khla, Phlao, Bo Kho, Pa, Mu Di Pa, Xa Pho, Pho, Va Xo, Lao, Pu Dang	Lao Cai, Lai Chau
11	Co Lao	1,865		Ha Giang
12	Pu Peo	705	Ka Beo, Pen Ti, Lo Lo	Ha Giang

Among the 12 ethnic groups listed on the Table 1, there is one group (i.e. group 2) called Thai ethnic group, which is simply known in our daily civil life as Thai. According to the population census, the total population of the Thai ethnic group was 1,328,725 as of

April 1st, 1999³. The Thai ethnic group in Vietnam is accidentally divided into various local branches and groups owing to its natural emigration and re-adaptation to specific living conditions and environment. Three branches of these are more popular: Thai Den (Black Thai), Thai Trang (White Thai), and Thai Do (Red Thai). It is a fact however that the concept of Red Thai branch within the community of the Thai ethnic group is very vague due to different reasons⁴. In two provinces of the Central part of Vietnam, Thanh Hoa and Nghe An, Thai people are known by such different names as: Tay Jo, Tay or Tay Muong (Thanh Hoa), Tay Thanh or Man Thanh, Tay Muoi, Tay Khang and Tay Muong or Tay Hang Tong (Nghe An). These names are used to differentiate one from another local Thai ethnic group⁵. They behold that "Thai" is the official ethnic name commonly called for all groups, therefore branch names such as Black Thai, White Thai, and Red Thai are rarely used by them.

Tay Thanh is used to refer to the Thai ethnic group that emigrated from Muong Thanh to Nghe An. Muong Thanh is possibly a word used for Thanh Hoa province, or Muong Thanh in Dien Bien Phu (Lai Chau province). According to Cam Trong (Thai ethnic group as in the Characteristics of National Culture and Revolutionary Tradition in Ky Son - Nghe An province, the National Politics Publisher, Hanoi, 1995) most of the Tay Thanh ethnic group in Nghe An originates from Muong Thanh or Muong Then which literally means Sky Muong. Before moving to Nghe An, they directly or indirectly traversed through Thanh Hoa. Other ethnic groups inhabiting in promixity with call the Tay Thanh as Man Thanh. Man means small or inferior which is used by the Tay Muong in order to discriminate inhabitant ethnic groups be considered by them as small, backward and emigrated to Nghe An and scattered in the outer areas of the Tay Muong group.

Tay Muoi is used for a small group of the Thai ethnic who emigrated from Muoi muong (Thuan Chau, Son La province), and at present inhabits in Nghe An. As the time goes, the word "Muæi" is pronounced into "M-ưi" - Tay Muoi.

Tay Khang, an ethnic group that normally settles down in a flat land area. It is in their research works that Vietnamese Thai researchers as Dang Nghiem Van, Cam Trong,

Vi Van An⁶, etc... do not often mention this group since they believe that this group is native from Laos rather than in Vietnam. Because of this, it is hardly to find statistics or description concerning this inhabitant group given in any source of documents. According to on-the-site study documents gathered (by the writer of this paper himself - NDT), Tay Khang people in Muong Xen (Ky Son, Nghe An) concentrated inhabiting in such *ban* (villages) as: Xop Thap, Buoc, Chieng Lau, Tan Phan, Noong Ze, Na Loi, Na Ngoi, Keo Luc, Xiang Hom, Dong Oh, Xiang Phen, etc...

In the past, Tay Khang people inhabited in Sam Nua, Xiang Khoang of Laos, where they were called in Laotian as Tay Cang or Lao Cang, meaning that mountain inhabitants preferred establishing their settlements in relatively flat land areas. Having arrived in Nghe An, the word "*Cang*" was changed into "*Khang*" (i.e. c is kh). For instance, Nam Cang (in Mon Son, Con Cuong, Nghe An) was changed into Nam Khang which was then Vietnamized as Giang river. As a rule of the thumb mentioned above, Tay Cang was read as Tay Khang. Though being a member of the Thai ethnic family, Tay Khang people have their own distinct practices and customs⁷.

Tay Muong or known as Tay Hang Tong is an inhabitant group that recognized themselves the first group of the Thai ethnic establishing mountain villages in Nghe An's mountainous areas. Being located at the center of mountain villages, they call themselves as Tay Muong. It is likely that the name "Hang Tong" as imported to the Thai ethnic community not so long ago. A substantial administrative reform was launched in the first half of the 19th century under the rule of Ming Mang king in Vietnam. The reform brought in the division of administrative institutions into different levels, one of which was established as "Tong". Tong was constituted by a number of communes, and regarded a social unit standing in between of commune and district levels. Each Tong was headed by a Chief of the Tong. During their domination period in Indochina, French colonists applied this model to their colonies. Consequently, there appeared one social unit known as "Xong" in the Laotian social institution. As far as the linguistic aspect is concerned, "Xong" in Laotian is probably created from "Tong" which was used to define a social unit in Vietnamese as well.

Having perceived that they were the first group of the Thai ethnic in Nghe An, who had a stable life in a social institution set up like village and commune lying at the central part, having a better material, spiritual and social living conditions, a group of the Thai ethnic in Nghe An proclaimed itself as "Tay Muong" or "Tay Hang Tong" (as being called by the Vietnamese) in order to differentiate itself from other Thai ethnic groups (of which, mainly from the Man Thanh). These groups were deemed by the Tay Muong smaller, more inferior and of lower socio-economic development level.

In mountainous areas of Nghe An, in some extent of meaning, Tay Muong (or Tay Hang Tong) was considered a member of the Black Thai branch, while Tay Thanh belonging to the Red and White Thai branches. It is the same for mountainous areas of Thanh Hoa. Black Thai people, who inhabit at central parts and have a stable life as well as a higher level of socio-economic development, recognize themselves as "Tay Muong", aiming at differentiating themselves from other groups (which may belong to the Red and White Thai branches) inhabiting in outer areas with lower socio-economic level and more uncertain living conditions. These groups are known as "Tay Jo"⁸.

It is likely to say that the concept of "Tay Muong" being discussed above is not only popular in the Thai ethnic in Thanh Hoa and Nghe An, but also in the Thai ethnic in other places. For instance, Thai people in Chiang Mai of Thailand also recognize themselves as "Tay Muong"⁹. It is the same story in some other areas that we have not gathered documents on.

So that, it is likely to say "Tay Muong" is a phrase used by a number of Thai ethnic groups inhabiting in various places. Its aim is to recognize themselves of having a development level higher than that of other (Thai) groups. It should also be noted that Thai people in Vietnam use the phrase "Tay Mol" rather than "Tay Muong" to name another ethnic group that has inhabited in proximity with them for a long time, that is Muong ethnic.

Muong people

According to linguists and ethnologists, there is one linguistic group known as Viet - Muong linguistic group, which belongs to the Austro-Asiatic linguistic family being spoken by 4 ethnic groups (as being illustrated in Table 2 below).

Table 2: Ethnic groups belong to the Viet - Muong language-speaking group in Vietnam

Code	Ethnic name	Population	Other names	Localities inhabit
1	Viet (Kinh)	65795718	Kinh	Across the country.
2	Muong	1,137,515	Mol, Mual, Moi, Moi Bi, Au Ta	Son Tay, Hoa binh, Thanh Hoa, Phu Tho, Yen Bai, Ninh Binh
3	Tho	68,394	Keo, Mon, Cuoi, Ho, Dan Lai, Ly Ha, Tay Pong, Con Kha, Xa la vang	Nghe An, Thanh Hoa
4	Chut	3.829	Sach, May, Ruc, Ma Lieng, Arem, Tu vang, Pa leng, Xo lang, To hung, Cha cui, U mo, Xa la vang.	Quang Binh, Quang Tri.

As the data in the Table 2 demonstrate, in 1999, the Muong ethnic group in Vietnam has a population of 1,137,515. They mainly concentrated in Thanh Hoa and Hoa Binh provinces, and scattered in such other provinces as Vinh Phuc, Phu Tho, Nghia Lo, Son La, Ninh Binh, Son Tay, etc... Furthermore, about 90 households with 607 people of the Muong ethnic are inhabiting in Sam Nua commune, Hua Phan province of Laos¹⁰. Normally, Muong people reside in lower land areas and in proximity with the Viet (or Kinh) people in comparison to Thai people. In some places such as Mai Chau (Hoa Binh), Cam Thuy, Ba Thuoc, Lang Chanh, etc... (Thanh Hoa), Muong people live in harmony and intermixture with Thai people.

Having studied various sources of document, especially archeological and linguistic materials, researchers were able to chart out the formation and development of

the Muong ethnic. As researchers put it, Muong and Viet (or Kinh) people traditionally are of the same descendant. Vietnamese scientists drew out the evolution from the proto Viet-Muong to the Viet-Muong common. It is widely said that ancestors of the Viet-Muong people were Lac-Viet people, one of the masters of the Dong Son culture. During the Hung king period (which is equivalent to the bronze age in the archeology-based classification and the following periods, the Viet-Muong remained a united block¹¹. It was not until the 10th century, since common ancestors of the contemporary Viet (or Kinh) and Muong people gained independence from the South Chinese regime, they started building their own autonomous and independent states. In this process, thanks to being given better and more favorable conditions to promote economic, social and cultural development as well as more exchanges with the outside, a segment of residents in plain areas had more developed. This segment was constituted into a separate ethnic known as Kinh, that is the ethnic inhabited in municipal and market areas. The remaining segment inhabited in the midlands where living conditions were not favorable. Still, they communicated with indigenous cultures of inhabitants around the high mountains, especially the Thai's culture. Consequently, they developed in another direction and gradually separated into another ethnic group, that is the Muong today. The above mentioned process was not only justified by sources of archeological and linguistic documents, but also illustrated in an epic titled "Give birth to land, give birth to water" composed by the Muong people. Having spoken of the formation of the universe and man, how the man existed and developed, the epic did retell a legend of chopping a stone tree that stood in Cha village (Thiet Ong commune, Ba Thuoc district, Thann Hoa province), had red bronze leaves, brass flowers and zinc fruits. The tree then was pulled downward to the lowland region to build the royal capital for Dit Dang king in the municipal and market area.

According to researchers, the area considered as the cradle of shaping the Muong people may be the mountain of Ba Vi, Son Ta province (which is located in between Hanoi and Hoa Binh). Having been shaped, the Muong people gradually expanded their residence area to Hoa Binh, Ninh Binh, Thanh Hoa, Phu Tho, Nghia Lo, etc... Muong people called themselves as Mol, that means human being, while Thai people called the Muong people as Tay Mol (i.e. Mol people). Still, as researchers

assumed that it was the name Muong used to call this ethnic group which just appeared since the French's arrival in Indochina. This name may be used by the Kinh people to indicate the segment of inhabitants, with whom they had the same descendant. However, as they lived in proximity with Thai people, they borrowed the model of village-commune institution of the Thai in order to organize their own autonomous social institution for the ethnic of Muong - that is a community existed in social units which were called "Muong".

In this regard, we can say that Tay Muong is the name used by the Thai people in order to indicate a number of local Thai ethnic groups, while Muong is the name probably used by the Kinh people to refer to a community that traditionally had the same descendant with, but inhabited in social institutions known as communes. Now that, Muong is used to associate with a distinct ethnic group, that is the Muong ethnic.

II. Similarities and differences: A comparative study on culture of Muong and Thai ethnic groups

1. Concerning language:

It is likely to say that language inter alia is the most visible difference between Muong and Thai people. Muong language belongs to the Austroasiatic linguistic group, while Thai language is part of the Thai-Kadai linguistic group. As far as linguistic aspect is concerned, linguists believe that Viet language is of the same origin with Muong language. If comparison can be made in terms of grammar, vocabulary, phonetics, etc... it is easy to realize that Muong language is closer to Viet language, while absolutely different from Thai language (see Table 3). Still, the difference of both Viet and Muong languages to Thai language is that the two former are much closer to the Mon-Khme language.

Table 3: Comparison of some words in Viet, Muong and Thai languages

English	Viết	M-êng	Th, i	English	Viết	M-êng	Th, i
One	mét	mét	n - ng	Moon	tr'ng	t-l'ng	B-on
two	hai	hal	xoáng	star	sao	khao	@ao
Three	ba	pa	x a m	stream	suèi	h- l-	huài
four	bèn	p<n	x ý	fire	lóa	cui	phi
five	n'm	@'m	h p	thunder	sêm	khêm	ph'hoong
s i x	s, u	khôu	h è c	wind	giã	sá	l<m
seven	bqy	pqy	ch ố t	sun	m&t tré	m't	ta ngh'n
eight	t m	thqm	p Đ t	water	i	t'l-i	n'm
n i n e	chyn	chôn	c p u	rice	n-íc	@'k	khpu

function of a canal is to provide water for irrigation of one or more rice-fields. Since they inhabit in mountains, rice-field system of Muong and Thai people is not on a horizontal area. Consequently, it is impossible to use the source of water from a canal to irrigate rice-fields located at different altitudes. So as to overcome this problem, Muong and Thai people constructed dams (phai) to stop the water current, aiming at raising water level of the canal. It is important that the height of the dam should be adequate and equivalent to the maximized raising level of water in the canal to flow over the dam into rice-fields, but does not affect the direction of the running canal. In other cases, if rice-fields are located at a higher altitude, Muong and Thai people use a Noria (Kăn) to water rice-fields. Noria is designed as a big wheel associated with bamboo tubes which function as water scoopers. Force is created by the power of water current, making the Noria work. Once the Noria works, water pipes made of bid bamboo trees (called as Lai) will be fill up with water. Otherwise, rice-fields can be irrigated directly by Noria. These rice-fields are called as *Na Lai*, valuable rice-fields, because they are always fully provided with water. From Lai, water can be led to further rice-fields by small bamboo-made pipes which are called "Lin".

By utilizing such above-mentioned irrigation system (*muong - phai - lai - lin*), Muong and Thai people can bring water into rice-fields located at different altitudes. This irrigation system is probably created by Thai people, and Muong people just borrowed it. However, it is likely that in their re-adaptation to the same living environment, many ethnic groups inhabiting at valleys of mountains, including the Muong and Thai people, had jointly created this irrigation system. It is a fact that due to the limit of land exploitable for making it rice-fields at valleys of mountains, the above mentioned irrigation system on the other hand could not provide adequately water, consequently rice-fields used for growing rice are constrained. Thus, in addition to their cultivation on rice-fields, both the two ethnic groups had to cultivate on mountain-fields, which are called as Roong by Muong people or Hay by Thai people, and workers on mountain-fields called as *Tua Roong*. In the traditional society of the Muong, *Tua Roong* is also a free inhabitant, but his social status is much lower than that of a free inhabitant working on water rice-fields (who is called as *Jan*). Men coming from the aristocracy (or Lang Dao) can get married to girls who belong to the ordinary class and are inhabitants cultivating on water rice-fields, but they never marry to girls from families only cultivating on mountain-fields (or *Tua Roong* families). In

the traditional society of the Thai, though more open social attitude is given to inhabitants cultivating on mountain-fields, generally speaking they are still deemed as having an inferior social status. The above-mentioned spirit may prevail in the community of Thai people in Nghe An, where inhabitant groups living at lower land areas and cultivating on water rice-fields to earn a living, recognize themselves as Tay Muong, implying that they belong to a more civilized group, and call other Thai inhabitant groups as Man Thanh with the implication of inferior and barbarous. While in Thanh Hoa, Thai inhabitant groups mainly working on water rice-fields also call themselves as Tay Muong and other Thai groups working on mountain-fields as Tay Jo, implying that these groups reside on an uncertain land area, shifting cultivation and are more inferior than them (the Tay Muong).

As far as techniques working on mountain-fields are concerned, both Muong and Thai people do follow the same procedures: cutting tree, firing, making holes, sow the seed in these holes, etc.

Apart from cultivating on rice-fields and mountain-fields, both Thai and Muong go hunting, grow different kinds of industrial tree such as: cotton, cinnamon, etc... to produce cotton yard, oil for either use or sales. Still, they do also other additional jobs.

3. Material culture:

Housing

Both Muong and Thai people live in houses on stilts. Looking from outside, it is very difficult to distinguish which one is built by Muong or Thai. However, Muong's house is normally surrounded by areca trees, creating a unique color. The space use for kitchen is lengthened down near the ground, and there is a rice mortar (which is like rice mortar created by the Kinh people, but different from what is called Loong of the Thai people). It is likely to say that house roof of the Muong people is similar to the Black Thai's style of house roof. It looks like a tortoise shell. The epic "Give birth to land, give birth to water" composed by the Muong people re-tells the story of how tortoises teach Muong people to build their houses, which are called Roo (that is houses have tortoise shell-shaped roofs), as follows:

"Look at the four legs of tortoise to set up big pillars,

Look at long, short ribs to arrange rafter or lash,

Look at ears, eyes to make windows,

Look at mouth, anus to place the door,

Look at the two sides of tortoise shell to make roof".

Through such teachings in the epic of the Muong, it is supposed that house on stilts with its tortoise shell-shaped roof is created by Muong people, and Black Thai people apply this style to their house's architecture. It is difficult to examine the above argument, right or wrong. House frame of the Muong people is relatively similar to that of the Black Thai, but distinct points can be found as well. For instance, rafter supporting the house roof of the Muong normally is parallel rafter, and at the joint-point of the rafter and beam, Muong people fix in with a pin (Cu or Pa wac in Muong language) to strengthen the house (see attached pictures). Floor arrangements in Muong's house are also relatively similar to those created by the Thai.

Clothing

Popular costumes of both Muong and Thai females are short shirt and dress. However, the style may vary from locality to locality or region to region. For instance, in the North-West region, White Thai females put on heart-shaped collar shirts, but Black Thai females wear round-collar shirts. Nevertheless, both of these styles are short shirts and decorated with a line of silver buttons in the front side. Traditionally, females of Thai ethnic groups in Nghe An also put on the same style of shirts.

Muong people in Hoa Binh put on shirt with plain white color, short and open in the front side (they rarely put buttons on). Inside of the shirt, Muong females wear chest-binding jacket or bodice, and patterned dress which is put on a little bit up to the chest. They also put on a head scarf which is white, rectangular-shaped, not embroidered and tighten on the back.

Thai females in Mai Chau (Hoa Binh) and Thanh Hoa wear one-hole collar shirts which are like shirts put on by Muong females inhabiting in the same region.

In order to realize who is Muong or Thai female, we can look at their dresses. It can be said that all Thai females (both White and Black Thai) in North-West provinces of Vietnam wear simple black dresses.

While all Thai females in Nghe An (Tay Muong, Tay Thanh, Tay Muoi and Tay Khang) put on black and patterned dresses. The pattern may vary from group to group. Muong females put on black and patterned dresses. The pattern is made around the dress edge. This is a basic distinct between costumes of Thai and Muong females.

Separately Thai females in Thanh Hoa, since they live in the same area with Muong people, put on black patterned dresses around the edge. However, the pattern band on Thai dresses in comparison to that on Muong females' dresses is narrower and more simply.

Food

It is very difficult to find ethnic characteristics of the Thai and Muong people when we study their food and drinks. Both Muong and Thai people like drinking rice alcohol, and their methods producing this kind of alcohol are similar.

They also have sticky rice, and their methods cooking sticky rice, rice in bamboo as well as soup (mixed soup with rice and meat, or bitter soup) are the same too.

We can also find a lot of similarities in both tangible and intangible culture of these two ethnic groups.

4. Concerning social structure

Sources of document have shown that unity and link of commune institutions within the Muong and Thai community in Vietnam remained in certain periods. These institutions were organized in a manner that big communes, centered commune rules over small and marginal communes. In most of periods, communes existed as autonomous and scattered social units, which were organized whether by the Muong or Thai that we can find similarities as being illustrated below.

4.1. Location of the Muong:

The Muong of the Muong and Thai ethnics are, as a rule, set up in valleys located at the foot of mountains, with a small river or brook dividing the valley into two smaller

areas, wet paddy land, the Ban (village) located on the fringe of the foot of the mountain and facing the paddy fields (see the photograph). Looking from outside, one can hardly tell a Muong village from the Thai village. The above landscape determines the types of cultivated land of each Ban-Muong: the main part involves wet paddy fields located in the lower stretches of the valley and using the water from the river for irrigation; the other part is the forest land, lying behind the village, which can serve as hills and slope fields. Thus, the living environment of each Muong is an agricultural ecological system confined to a relatively large valley or a series of valleys contiguous to one another. As a result, most Ban do not have enough wet paddy land for cultivation, and the Muong Institution and its rulers usually played the role of administrators of the public land that they allocated to each family in the Muong for cultivation. Each year or once in several years, public land was redistributed again. This was not done at random by any person or any organization, but was carried out in accordance with the "Khong Muong" (Customary law of the Muong) of each specific Muong. One can say that by controlling the public land the Phia Tao (of the Thai ethnic) and the Lang Dao (of the Muong ethnic) were controlling the basic means of production which made it possible for them to rule over the whole community in each Muong¹²

In terms of the living space of each Muong, the Thai ethnic and the Muong ethnic do differ on one point: the area of forest land for hills and slope fields of the Thai ethnic is much bigger than that of the Muong ethnic. The Thai forest land is allocated not only to poor inhabitants who are of the Thai origin but also to other ethnic minority groups. For this reason, (as mentioned in the following sections) the Lang Dao of the Muong only ruled over poor people belonging to their ethnic group, while the Phia Tao of the Thai ethnic ruled not only over people belonging to Thai ethnic group but also inhabitants from other ethnic groups which were usually referred to in the Thai language as "Xa" or "Kha" inhabitants.

4.2. The land system in each Muong:

As mentioned above, due to the shortage of cultivable land, in the majority of Muong of the Thai and Muong ethnics, the land system mainly involves public land. Documents show that prior to August 1945 public land was prevalent among the Thai and

Muong ethnics, with the exception of Ban, Muong not belonging to central areas of the Thai ethnic group. For example, in Nghe An province, as the Thai inhabitants were scattered, when they migrated to a certain place the family clans would reclaim land and then would own the land they had just reclaimed. A survey carried out in retrospect in Muong Rech (a former Muong of the Muong ethnic in Hoa Binh province) in 1966 and 1967¹³ gives the following ratios about various types of land in the whole of that Muong: land belonging to Lang Dao: 29. 91%; public land: 60. 33%; private land: 9,76%. According to available documents, various types of land in the Muong of the Thai ethnic in Northwest Vietnam during that period also had the same ratios. It is interesting to note that the forms of land ownership in the Muong of the Muong and Thai ethnics were similar (see table 3).

Table 3. Comparison of forms of land ownership of the Muong and Thai ethnics

Ethnic group	Forms of land ownership ¹⁴		
	Land of Lang	Public land	Private land
Muong			
Thai	Land of Chau	Public land	Private land

As a result of the above basic forms of land ownership, the traditional society of the Muong and Thai ethnics had social stratas which were not much different from each other.

4.3. Social strata:

The traditional society of the Muong ethnic was clearly stratified, comprising 2 distinct classes: The aristocracy (Lang) and the common people (Jan). The aristocracy ruled over the common people. The Lang Cun (the head of the senior branch of each aristocratic family clan) was the highest ranking person who ruled over the biggest Muong and also all the other Muong. In each Muong, the Lang Cun (of the local ruling Family clan) headed the Muong administrative machinery and directly ruled over a number of Ban in the Central area, which were called as Ban Chieng. The Lang Dao (eldest son of junior

branches of the ruling family clan) ruled over the other Ban in the Muong, each Lang Dao ruling over one Ban or, in some cases, several Ban. Thus, the Muong comprised many Ban, the rulers of which belonged to one and the same ruling family clan.

The common people made up the majority of the inhabitants in each Muong, and comprise several strata. In the Muong ethnic, the Au were at the top of the common people and were selected as officials who assisted the Lang Cun in the Chieng or the Lang Dao in the Ban, and as a result were often allocated the best plots of public land. Each Ban had several families who took turn in acting as Au and working for the Lang on an hereditary basis. The remaining common people in the Ban were allocated public land. At a lower level were the "alien residents" who were not allocated public land and had to cultivate hills and slope fields, and were called contemptuously by members of the Muong ethnic as "tua rong", that is, the tillers of hills and slope fields. At the bottom were the Moi Bi, that is, persons who committed offences and were punished, or who could not repay their debts..and therefore had to work as servants for their aristocratic owners from one generation to another, and had no right whatsoever. Thus, they were family slaves.

The Thai traditional society was also clearly stratified along a similar line, and comprised two classes: the aristocracy and the common people. In each Muong, the aristocracy usually belonged to one family clan. The senior branch of the family clan held the title of Phia, and ruled over Muong as Chau Muong on a hereditary basis. The senior offsprings of the junior branches of the same family clan held the title of Tao, and ruled over the Ban as Tao Ban on a hereditary basis, or ruled over the small Muong, the outer Muong as Chau Muong. The Phia were collectively referred to as "*An nha*", officials who collected land rents, imposed *corvee* (forced labour) on the whole community under their respective jurisdiction.

The Thai common people comprised several strata:

- *Free peasants (Pay or Tay)* made up the majority of the Thai ethnic population of the Muong . They belonged to the same ethnic of the Phia-Tao, and had been engaged in reclaiming the land they were living in. They were full-fledge citizens and were allocated a part of the public land, and had the duty to contribute labour and money to the

construction of public utility projects in the Muong and serve as soldiers for defending the Ban and Muong in case of war.

- *Half-free peasants (Cuong, Nhoc)* were alien residents, who did not belong to the ethnic of the Chau, or the head of Muong. They were usually Kho Mu and Xinh Mun... ethnics who spoke the Mon-Khmer language, and were engaged in tilling hills and slope fields. They were dependent on the Ban and Muong social system of the Thai, and were referred to by the Thai as "Xa" or "Kha", who were, slaves and dependent inhabitants. Each "Cuong" and "Nhoc" must, on a hereditary basis, work free of charge for a certain owner or provide offerings to the latter, who had the right to sell them, including the land where they lived, to another owner. The "Cuong" and "Nhoc" were politically dependent on their owners, but were free to live together in a separate Ban or along with the other free peasants.

- *Family serfs (con huon, khoi huon)* belonged to the same Thai ethnic with the Muong ruler, but were extremely poor, could not repay their debts, were condemned to death for offence, were widows..but had sponsors. They had no right whatsoever, and were the servants in the families of their owner-sponsors, and were completely dependent on them.

From the above, it is clear that the social strata in the Muong of the Muong and Thai ethnics were rather similar.

Table 4: Social strata in the Ban-Muong of the Muong and Thai ethnics - a comparison.

Muong ethnic	Aristocracy: Lang Cun, Lang Dao	Common people, "Jan" (recipients of public land)	Half-free inhabitants, "Tua roong" (tilling only hills and slope fields)	Family serfs, "Moi bi".
Thai ethnic	Aristocracy: Phia Tao	Common people, "Tay" or "Pay" (recipients of public land)	Half-free inhabitants, "Cuong", "Nhoc" (Xa, Kha), did not belong to the ethnic of Chau	Family serfs, "Khoi huon", "Con huon".

			Muong, lived in the outer areas	
--	--	--	---------------------------------	--

From the above, one can see that the traditional Ban-Muong institutions of the Muong and Thai ethnics were roughly similar in terms of social stratification. But the Thai Ban Muong institution was more extensive, and therefore could incorporate into their society members of other ethnics who lived in the area under its jurisdiction. As a result, the Thai aristocracy (Phia - Tao) not only ruled on its common people belonging to the same ethnic, but also on people from other ethnics.

4.4. Administrative structure and socio-political institutions of the Ban-Muong

Many Ban formed a Muong, and many small Muong formed a big Muong

For the Thai ethnic, the Ban in the Central area where resided the Chau Muong and where were located his headquarters was called Ban Chieng¹⁵ in both Muong and Thai languages. The Central Muong were called as Muong Cuong (Inner Muong) or Muong Cooc (Root Muong). Muong Cooc was usually a land area reclaimed by the Phia. And the Phia-Chau Muong (or eldest son of the Chau Muong) ruled over the whole of the big Muong as also Muong Cooc, where were located the administrative headquarters of the big Muong. Might also be found around the big Muong a number of other and small Muong, like Muong Nua (Upper Muong), Muong To (lower Muong), Muong Nooc (outer Muong) which were dependent on, and under the control of, the Central Muong. The big Muong were headed by the Chau Muong (eldest son of the senior branch of the aristocratic family clan), while the small Muong and the Ban were headed by the Tao, eldest sons of the junior branches of the same aristocratic family clan. In general, almost the whole ruling machinery in the Muong was in the hands of one aristocratic family clan. The Tao, members of the more distant junior branches of the same aristocratic family clan, ruled over the Ban, each Tao ruling over one Ban or several Ban.

The Ban and Muong structure of the Muong ethnic was no different. Lang Cun, the eldest son of the senior branch of the most powerful family clan ruled over the whole

Muong. Lang Dao, the eldest sons of junior branches of the same aristocratic family clan, ruled over the outer, peripheral Muong. The Lang Cun not only directly ruled over the Muong, but also the Ban in the central area which was also called as Ban Chieng, while the Lang Dao also ruled over other Ban, each Lang Dao ruling over one or several Ban.

Thus, for both the Muong and Thai ethnics, members of the ruling machinery in the Ban, Muong belonged to the aristocracy. Depending on the nature of the kinship between the Tao and the Phia (in the Thai ethnics) or the Dao and the Cun (in the Muong ethnic), the persons concerned may receive an important or less important function. For example, a Tao or a Dao might be appointed as Chau of a small Muong, or head of a number of Ban or even a Ban. Of course, the more important the post, the bigger were the privileges and benefits accruing from it. These titles and functions were hereditary.

A few persons from the stratum of common people were also included in the ruling machinery as assistants to the Heads of Ban and Muong in the collection of taxes, rents or enforcement of corvee (forced labour)... These officials who served on a hereditary basis, were called as Lam (in the Thai ethnic) and Au (in the Muong ethnic)

One can say that the administrative structure and socio-political institution of the Ban-Muong of the Thai and Muong ethnics were gradually expanded in accordance with the pattern of two concentric circles. The first circle involved administrative units gradually expanded in geographic terms: Muong Cuong (or Muong Cooc) was located at the centre (the centre of a valley at the foot of mountains), with Muong Nua, Muong To around it, and Muong Nooc at the fringe. Within the scope of one Muong, ban Chieng was located at the centre, with Ban Nua, Ban To around it, and Ban Xa, Ban Kha at the outer fringe of the circle. In terms of social strata, the aristocracy, that is the Phia - Tao (Thai ethnic) or Lang - Dao (Muong ethnic) usually lived in Ban Chieng, the central area of the Muong, while the surrounding Ban were inhabited by the common people, that is, persons belonging to the same ethnic with the Chau Muong, and the Ban in the fringe, peripheral areas, often on the slope of mountains, were inhabited by half-free inhabitants, usually from other ethnics. By juxtaposing the socio-political institutions and the administrative structure of each Muong, both of Thai and Muong ethnics, we can make some interesting remarks.

Table 5: Relationship between the population stratas in the society and the administrative structure in each Muong

Muong of the ethnic	<ul style="list-style-type: none"> - Ban Chieng (Centre of the Muong) - Ban Chieng, the place where lived the aristocratic family clan - Ban Chieng was directly ruled by Lang Cun (eldest son of the senior branch of the aristocratic family clan) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ban Nua, Ban To, Ban Cuong..(in the central area of the Muong) - In these Ban lived the free common people who belonged to the same ethnic with Lang - Dao - These Ban were ruled by the Dao (eldest sons of the junior branches of the aristocratic family) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ban Xa, Ban Kha, Ban Poong (located on mountain slopes) - In these Ban lived half-free inhabitants who belonged to different ethnics (Xa, Kha..) - The Au (of the common people) worked as assistants to Lang Cun and Dao in administering the Muong and Ban
Muong of the Thai ethnic	<ul style="list-style-type: none"> - Ban Chieng (the Centre of Muong) - In Ban Chieng, lived the aristocratic family clan - Ban Chieng was ruled by the Phia. 	<ul style="list-style-type: none"> - The Ban located in the central area of Muong - In these Ban lived the free common people (Tay or Pay), who belonged to the same ethnic with the Chau muong. - These Ban were ruled by Tao(eldest sons of the junior branches of the aristocratic family) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ban Xa, Ban Kha, Ban Poong (located on mountain slopes) - In these Ban lived half free inhabitants who belonged to other ethnics (Xa, Kha..) - The Lam (who belonged to other ethnics) worked as assistants to the Phia and Tao in administering the Ban and Muong

4.5. Forms of exploitation:

As a Thai saying goes, "Din An Nha, na Pho Ban". This means that all lands, mountains, forests, rivers and brooks..including all resources and inhabitants thereof belong to the "An Nha" - the lord of the land¹⁶, while paddy fields belong to the Ban chief (public land was administered by the Ban chief).. Because of this public ownership, the Lord of the land had supreme power over all resources and inhabitants in the areas under their jurisdiction. Following a reform launched by Emperor Minh Mang in 1821, the titles and functions of the Thai rulers underwent some changes. Article 6 in the "Law of Muong" of the Black Thai in Thuan Chau Muong (Son La province) stipulated the following concerning the offerings in case of hunted animals and slaughtered domestic animals, and on the enjoyment of the fruit of hunting:

The An Nha, the clerks and assistants, the Phia Ly, Phia Pho (head and deputy head of Ban) would enjoy offerings of hunted animals as follows:

If an inhabitant of the Muong could hunt a deer, or a wild boar, a bear, a wild bull, the person must offer a hind leg, a big piece of lean meat, a medium-size piece of lean meat, two small pieces of lean meat, and a piece of ordinary meat; in case of a deer, he must in addition offer the tail and the haired skin; in case of a bear, he must in addition offer 4 legs and the gall; if the person cannot offer the fillet of the deer, he must offer instead a leg. Offerings must be presented through the Lam Poong (the Lam who served as clerk in the village of half-free inhabitants -Translator's note) who would carry out distribution: the leg must be offered to An Nha (or the clerk, assistant, the Phia Ly and Phia Pho), the Xen (assistant of Phia Ly or Phia Pho) must be given a big piece of lean meat, the Ho Luong (assistant of Phia Ly or Phia Pho) must have a piece of lean meat, the Poong Cang (head of a village of half-free inhabitants in the centre of the Ban) must have a piece of lean meat, the Poong (head of a village of half free inhabitants) would have an ordinary piece of meat, while the Lam Poong would also receives a piece of ordinary meat. If offering must be to another official, the An Nha or clerk, assistant, Phia Ly, Phia Pho should cut off a piece of meat from the leg given to him for that purpose.

If a young antler, bear gall, tiger bones and skin must be offered to the An Nha and Phia, the An Nha and Phia concerned should calculate the price and pay to the hunter a sum tantamount to 2/10 of the value of the specific commodity.

If a "cuong" or "nhoc" in the Muong could hunt an animal, he should only offer a hind leg to his own master and a big fillet to the An Nha. He must also offer young antler, bear gall, tiger bones and skin to his own master who should give him a sum of money tantamount to 1/10 of the value of the specific commodity.

With respect to slaughtering domestic animals:

If an inhabitant or official of a Ban wants to slaughter a buffalo, he must seek the permission of the An Nha and Phia, and following the slaughter must offer a big piece of lean meat to the An Nha, another piece of lean meat to the Xong (Canton Chief) and the Ban Head of Ban). In case, a buffalo is killed by a tiger, the inhabitant concerned must only offer a piece of lean meat to the Xong Chief or the Ban Chief.

In general, reclaiming land, or exploiting the natural resources therein the Muong must receive the permission of the Chau Muong and must involve tax payment in accordance with the regulations. But the main form of exploitation, both for the Muong and Thai ethnics, was "corvee" (forced labour) based on public land..

As mentioned above, public land was the main form of land ownership in most of the Muong. But information from many sources show that the big dignitaries in the Muong usually appropriated about 40% of the existing public land in the Muong and compelled the inhabitants to cultivate this land free of charge for them. The remaining public land was allocated to the free common people in the Ban who, in return, must perform their duty toward the Ban or Muong by contributing labour and material means which were used by the Community in digging irrigation ditches, building dams, roads, bridges, public houses, reclaiming new land, hosting guests, and organizing festivals. In addition, the recipients of public land must each year work free of charge in a number of days for the heads of Muong and Ban. In particular, they must use their own buffaloes and agricultural implements to plough, harrow, transplant, weed out, irrigate and harvest paddy on the fields of the Heads of Muong and Ban and carry the harvest paddy to the houses of the latter.

Half-free inhabitants who usually belonged to other ethnics and were not allocated public land, did not have to perform the tasks of the free common people but must work free-of-charge for their owners.

Table 6: Some forms of forced labour in the Muong of Muong and Thai ethnics

Muong ethnic	Free inhabitants performed forced labour (Xau) for the Lang Cun; half-free inhabitants performed forced labour for the Lang Cun	Free inhabitants performed forced labour (No) for the Lang Dao; half free inhabitants performed forced labour for the Lang Dao	Moi Bi, Au ta, as family slaves, performed forced labour for their individual owners
Thai ethnic	(Pay, Tay) free inhabitants performed forced labour for the Phia; (Cuong, Nhoc) half free inhabitants performed forced labour for their individual owners..	(Lam) half-free inhabitants performed forced labour for the Tao	Khoi huon, Con huon, as family slaves, performed forced labour for their individual owners.

4.6. The Muong in the cosmology of the Muong and Thai ethnics

Both the Muong and Thai ethnics believe that the Universe has 3 layers.

In the view of the Muong ethnic, the three layers are:

- the middle layer is Muong Pua (flat Muong), which is the world of human beings.
- above Muong Pua is Muong Kloi (the Heavens Muong) which is inhabited by various deities, souls and spirits; Muong Pua and Muong Kloi can communicate with each other, but is separated by a big and fierce river named as Khang river which only a Shaman provided with magical powers can cross. After the death of a human being, his soul can only reach the Heavens Muong with the Shaman acting as a guide.

- below the Muong Pua is Muong Pua Tin where live pigmies who, in the past, opened the earth so that human ancestors could reach Muong Pua.

The Thai concept of the 3 layers is not as clear as that of the Muong ethnic:

- they also conceive Muong Con as the layer where live human beings

- above Muong Con is Muong Then (the Heavens Muong) which is inhabited by various deities souls and spirits, and is divided into several distinct layers. Muong Con and Muong Then can communicate with each other but are separated by Phi Pay, a fierce water fall or river, which only a Shaman provided with magical powers can cross in order to reach Muong Then. Only with the guidance of Shaman the souls of dead human beings can reach Muong Then

A group of Thai inhabitants believe that there is below Muong Con another Muong called as Muong Lum which is inhabited by living spirits, living ghosts (and not by pigmies as conceived by the Muong ethnic).

What have been presented, of course, are the most essential and simplest aspects concerning social institutions of Village - Commune organized by the Muong and Thai people. However, it is interesting that we can see similarities of social institutions organized by the two ethnic groups differing in descendant. These similarities demonstrate at least in three following major fronts:

+ The aristocracy of both Muong and Thai people benefit and make up their interests on the basis of water rice-fields.

+ The main exploit is land-based labor. This exploitation is established on public rice-fields.

+ Rule is established by the might of family tradition, and the principle of traditional patriarchy.

III. For the final words: Exchanges, communication and reciprocal impact between Muong and Thai cultures

Though what we have presented above remain poor, they can speak of some matters.

Firstly, why do Muong and Thai people, the two ethnic groups are of different descendant, speaking different languages, have such similar cultural characteristics? In order to answer this question, much study is needed, but within the space of this paper, we can come to initial observations as follows:

+ These two ethnic groups inhabit in a similar living environment, that is around the valleys of mountains. This context seems to be a pre-condition shaping cultural characteristics of these two ethnic groups.

+ Since they live in proximity with each other for a long time, there appears an interchange in culture of the two ethnic groups. This process should be considered a communication taking place in different periods.

It is likely that during the first stage, when Muong ancestors moved to inhabit in proximity with Thai people, and in the process of their re-adaptation to the new living environment, they received Thai's cultural factors and gradually form their own cultural ethnic identities. This is a long and complicated process. Thai's culture strongly impact on and to some extent provides basic factors that constitute the Muong's culture.

When Muong's culture is affirmed, it can stand independently and even has adverse impacts to Thai inhabitant groups living in the same area with them. Consequently, a number of Thai groups in Mai Chau (Hoa Binh) and Thanh Hoa, has been "Muong-mixed" in terms of culture. The evidence for this argument is not only reflected through house building methods, costumes design, etc... as being mentioned above, but also demonstrate in other fields of the cultural life of Thai people in Thanh Hoa. For instance, gong traditionally was used by the Muong only, but this instrument has been popularized in Thai ethnic groups in Mai Chau (Hoa Binh) and Thanh Hoa. It is possible to speak of many other cultural activities that Thai people in Thanh Hoa have learned from Muong's culture. This has made cultural color of the Thai in Thanh Hoa closer to Muong's culture. It is likely to say that Thai's culture and Muong's culture are the two neighbor and close cultures which have lots of similarities.

+ In conclusion, studying the exchange and communication process as well as reciprocal impacts between Thai' culture and Muong's culture in Vietnam, especially in mountains of Thanh Hoa, has not only helped us understand strong vitality and openness

of the Thai's culture, but moreover will contribute to the theory of the Anthropology in respect of cross-culture study./.

Notes and references

1. In Vietnam, an ethnic is defined as a stable or relatively stable group of inhabitants, which came into being in the process of history and shared a common language, territory, culture and an ethnic consciousness. These characteristics serve as criteria for defining various ethnics.
2. List of ethnic components in Vietnam, made public on March 2, 1979 by the Director General, General Department of Statistics of the Socialist Republic of Vietnam.
3. General Department of Statistics, Complete report on April 1, 1999 of the Population Census and Housing Survey in Vietnam. Statistical Publishing House, Ha-noi, 2001. Appendix 1: Statistical tables. Table I.PL: Population classified in terms of ethnic groups, 1989, 1999.
4. Please refer to the works of the following authors:
 - Dang Nghiem Van, A preliminary outline of the migration of the Thai ethnic to the North-Western region of Vietnam. Historical Research Journal, Ha-noi, No.78, 9.1965.
 - Dang Nghiem Van, Process of emergence of the Tay-Thai sub-groups in Vietnam. Historical Research Journal, Ha-noi, No.108, 2.1968.
 - Cam Trong, From the names of ethnics belonging to the Tay-Thai language family, what can we learn about their origin? Ethnological Research Journal, Ha-noi, No.4, 1992
 - Le Sy Giao, White Thai, Black Thai in Vietnam, the substance of these names, Ethnological Research Journal, Ha-noi, No.3, 1998.
 - Vi van An, On the name of Red Thai in Vietnam, South East Asia Research Journal, Hanoi, No.4, 2000
 - Sumitr Pitiphat, The Red Thai: a change in ethnical characteristics, South East Asia Research Journal, Ha-noi, No 5, 2001

5. Nguyen Duy Thieu, The Thai in Muong Xen (Ky Son district, Nghe An province) and the replacement of opium plants by other plants and animals, Paper presented at the 7th International Conference on Thai Studies, 1998, Amsterdam.
6. See note No.4.
7. Nguyen Duy Thieu, *Distinguishing Tay Thanh ethnic and Tay Khang ethnic from indigenous people's perspective*, the Review of Southeast Asia Studies, Hanoi, 2002, Vol. 3.
8. Le Sy Giao, *Tracing the historic origin of the Thai ethnic in Thanh Hoa* the Ethnology magazine, Hanoi, 1995, Vol. 2.
9. Hoang Luong, *Location of Thai language-speaking ethnic groups in the world*, extracted from the "Culture and history of ethnic groups in the Thai language-speaking group in Vietnam", the Culture and Information Publisher, Hanoi, 2002, page 212.
10. Excluded from Vietnam, there are 4 ethnic groups in Laos speaking the Viet - Muong language, as follows: 1. Tum (2042 people, as of the 1985 population census); 2. Mon (Muong, 2022 people); 3. Nguon (998 people); 4. Krih (924 people). See Nguyen Duy Thieu: Ethnic structure of Laos. Social Sciences Publisher, Hanoi, 1996, page 31.
11. Pham Duc Duong - Ha Van Tan, *Concerning Proto Viet - Muong language*, the Ethnology magazine, Hanoi, 1978, Vol.1, pages 46-49.
12. Cam Trong, *the Formation of Muong village and renewed village-commune of the Thai ethnic group in the Northwestern region of Vietnam*, the Ethnology magazine, Hanoi, 1998, vol.4.
- Tran Tu, *Concerning forms of Lang rice-field exploitation*,
- Nguyen Duy Thieu and Khampheng Thip Muntaly, *Concerning the public rice-field system and labor forms of Phu Thay ethnic in Hua Phan province (Laos)*, the Review on Southeast Asia Studies, Hanoi, 1990, vol. 1
13. Nguyen Tu Chi, *Concerning forms of Lang rice-field exploitation*, extracted from the Contributing to the study of culture and ethnicity, the Culture and Information Publisher, Hanoi, 1996, page 78.

14. Public land, Lang land, Private land were divided into various categories. For example, according to Nguyen Duc Tu Chi (see item 11), in the past of the cultivated land of the Muong ethnic was divided into 7 categories: 1. Na Lang (land of Lang). 2. Na Tao (land of Tao). 3. Na Au (land of Au). 4. Na Po (land of Bo, an official with a rank that was lower than that of the Au). 5. Na Coong Kho (Public land allocated to persons who had rendered a service to the Lang or rescued the latter). 6. Na Wiec or Na Ti Phu (land for allocation to the inhabitants as and when they were entrusted with specific tasks by the Ban Chief or those who were ordered to perform public labour for the Central Government), Na Ruom (private land).. According to Nguyen Duy Thieu (see item 10), public land of the Thai ethnic was divided in various categories, as follows: Chau land (of the Head of the Muong). 2. Land of Ban-Muong officials. 3. Land for hosting guests. 4. Land the owner of which was absent. 5. Land for allocation to new residents from the Thai ethnic. 6. Land for allocation on an equal basis to family households in the Ban which had male labour.
15. In the languages of the Thai and Muong ethnics, the term "Chieng" designates the central area of a Muong, the place where was located the source (mo) of water, and the place where lived and worked the aristocracy. In more developed societies, such as the Laotian society, Chieng could develop into Xieng or Vieng. The administrative headquarters of a small Muong were located in Chieng, those of a bigger and more economically and socially developed Muong were located in Xieng, and those of much bigger and much more economically and socially developed Muong were located in Vieng, usually provided with fortified ramparts and fortresses (see Nguyen Duy Thieu, Ethnic structure of Laos, item 6).
16. *An nha*: a lord, who rules over a big commune, head of a Chau (equivalent to a province). Big lords are called *An nha Luong*, who normally control their land area and also are highly respected by other big communes in proximity./.